

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

Grigol Robakidze University

ხელნაწერის უფლებით

With the right of manuscript

თორნიკე მერებაშვილი

Tornike Merebashvili

ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეებზე
უფლებების მოპოვება

Acquisition of Rights to Tangible and Intangible Property

საგანმანათლებლო პროგრამა: სამართალი
Educational programme: Law

დისერტაცია წარდგენილია სამართლის დოქტორის
აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
Thesis is presented for obtaining of the PhD Degree in Law

რეზიუმე

Abstract

თბილისი

Tbilisi

2025

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

თორნიკე მერებაშვილი

ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეებზე
უფლებების მოპოვება

საგანმანათლებლო პროგრამა: სამართალი

დისერტაცია წარდგენილია სამართლის დოქტორის
აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

რეზიუმე

თბილისი

2025

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

მეცნიერ-ხელმძღვანელი:
დავით ძამუკაშვილი
სამართლის დოქტორი,
პროფესორი

თანახელმძღვანელი:
Ludovit Macaj
ფილოსოფიის დოქტორი,
ასისტენტ-პროფესორი

დისერტაციის გაცნობა შესაძლებელია გრიგოლ
რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის
ბიბლიოთეკაში. თბილისი, ირინა ენუქიძის №3
(აღმაშენებლის ხეივანი მე-13 კმ)

სარჩევი

შესავალი.....	4
მეთოდოლოგია და კვლევის აღწერა.....	7
სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა.....	8
კვლევის შედეგები, მიგნებები/განსჯა.....	28
დასკვნა/რეკომენდაციები.....	31

შესავალი

საკვლევი პრობლემატიკა და თემის აქტუალობა: კვლევისადმი ინტერესი გამოიწვია სანივთო და ინტელექტუალურ სამართლებრივ უფლებათა კანონმდებლობის განვითარებამ, განსაკუთრებით საქართველოს კონტექსტში. ნაშრომი ეფუძნება ქართული სამართლის განვითარების ისტორიის კვლევას, რომელიც საკანონმდებლო ცვლილებებს, ინსტიტუტების ჩამოყალიბებასა და სარეგისტრაციო სისტემების ამოქმედებას გულისხმობს ქვეყნის დამოუკიდებლობიდან. ამ დროის განმავლობაში, პოზიტიურ შედეგებთან ერთად, ბევრი პრობლემა იშვა. მაგალითად, მნიშვნელოვანია გაუმჯობესდეს სანივთო და ინტელექტუალური უფლებების ეფექტური დაცვისა და მათზე უფლებების მოპოვებისა და რეგისტრაციის სამართლებრივი მექანიზმები.

საქართველოში მატერიალურ და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეებზე უფლებების მოპოვების სამართლებრივმა წესრიგმა მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა: საკუთრების უფლების რეგისტრაციას საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო ახორციელებს, გატარდა რეფორმები სიზუსტისა და გამჭვირვალობის უზრუნველსაყოფად; ინტელექტუალურ-სამართლებრივი უფლებათა ობიექტის რეგისტრაციისა და დაცვის კონტექსტში, ამოქმედდა „საქპატენტი“, რომელიც დროდადრო ჰარმონიზაციაში მოდის ევროკავშირთან და საერთაშორისო ხელშეკრულებებთან.

გამოკვეთილია სარედაქციო უზუსტობები სამოქალაქო კოდექსის ნორმათა შინაარსში, რომელიც ქონებასა და საკუთრებას ეხება. დისერტანტის მოსაზრებით, ეს პრობლემა ხელშემშლელია საკუთრების უფლების ეფექტური დაცვის თვალსაზრისით. მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების მოპოვების სამართლებრივ მექანიზმებში არსებული გამოწვევები, როგორებიცაა არაკეთილსინდისიერი მესაკუთრეების მიერ სასოფლო-სამეურნეო მიწების შეძენა და მიწის დაქუცმაცების საკითხი, წარმოადგენს მნიშვნელოვან

დაბრკოლებას არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ სხვა მცირე მიწიან სახელმწიფოებში.

ინტელექტუალურ უფლებათა სამართლის ნაწილში, განხილულია თანამედროვე ციტირების მნიშვნელობა, გამოკვეთილია პრობლემები, რომელთა მოწესრიგებაც სამეცნიერო ნაშრომებში ციტირების სწორი მეთოდოლოგიითაა შესაძლებელი, რამეთუ დაცულ იქნას ავტორის პირადი არაქონებრივი უფლებები დროსა და სივრცეში.

ნაშრომი მოიცავს თანმიმდევრულ სტრუქტურას, რომელიც სანივთო და ინტელექტუალურ უფლებათა სამართლის ზღვარზე მიმდინარეობს, ლიტერატურის მიმოხილვითი და ანალიტიკური ნაწილის შერწყმით, რამეთუ დისერტანტის გაგებით, სამართლის თეორია და პრაქტიკა განუყოფელი ნაწილებია, რომლებიც ერთმანეთისგან გამომდინარეობს, ამდენად, მათი ცალ-ცალკე მოქცევა სტრუქტურაში დაკარგავს სამართლის კვლევის შინაარსს.

კვლევის მიზანი და ამოცანები: სადოქტორო თემის კვლევისას შესწავლილია საკუთრების უფლების, ქონების, უფლებათა მოპოვების ცნებები ისტორიული, შედარებითსამართლებრივი და ჰერმენევტიკული კვლევის მეთოდებით. შედეგად შემოთავაზებულია ახალ ცნებები, რეკომენდაციები სამოქალაქო სამართლებრივი კანონების, მათ შორის, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის შესაბამის ნორმებში ცვლილებების შეტანის თაობაზე. დასახელებულია პრობლემები და შეთავაზებულია გადაჭრის გზები ფიზიკური და იურიდიული პირების მართლზომიერ მფლობელობაში არსებულ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების მოპოვების სამართლებრივი მექანიზმების ირგვლივ. გამოკვლეულია გეოინფორმაციული სისტემების თავისებურებები. ნაშრომის მიზნად დასახულია ამ სისტემების ინტეგრაციის ხელშეწყობა ქართულ საგანმანათლებლო ინსტიტუტებში, სახელმწიფო უწყებებსა და კანონმდებლობაში. შესწავლილია ინტელექტუალური საკუთრების ზოგიერთ ობიექტზე უფლებათა მოპოვების წესრიგი და გამოაშკარავებულია მთავარი განმასხვავებელი და მსგავსი ნიშნები საავტორო და საპატენტო

პროცედურების სამართლებრივი მექანიზმების თვალსაზრისით. შედარებულია სანივთო (უძრავ ქონებაზე) და ინტელექტუალურ უფლებათა ობიექტებზე საკუთრების უფლების მოპოვების თავისებურებები, რაც განაპირობებს ახალი ცოდნის შექმნას და ასახვას ქართულ სამეცნიერო იურიდიულ ლიტერატურაში.

ჰიპოთეზა: საქართველოს კერძოსამართლებრივი კანონმდებლობა სამოქალაქო კოდექსის ჩათვლით, როგორც მატერიალურ, ისე არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეებთან დაკავშირებული ურთიერთობების მოწესრიგების კუთხით, შეიცავს ხარვეზებს, რომლებიც ეხება ნორმების ტექსტის უზუსტობას, ტერმინოლოგიურ ერთიანობასა და უფლებების მოპოვებას. ქართულ იურიდიულ ლიტერატურაში არსებული განსაზღვრებანი, მაგალითად, ქონებისა და საკუთრების, მოითხოვს მეცნიერულ-შინაარსობრივ დაზუსტებას, რაც ხელს შეუწყობს სამართლებრივი გაურკვევლობების აღმოფხვრას და მატერიალურ-სამართლებრივი ნორმების სრულყოფას. აღნიშნული ეხება განსაკუთრებით უძრავ ქონებაზე, კერძოდ, მიწაზე და ინტელექტუალური უფლებების ზოგიერთ ობიექტზე უფლებების მოპოვებას. აღნიშნული კუთხით დღემდე განხორციელებული რეფორმის/ცვლილებების/ღონისძიებების შედეგების გამოკვლევამ შესაძლოა აჩვენოს, რომ ქონებასთან დაკავშირებული მეცნიერული და საკანონმდებლო იურიდიული ცნებები არ იყოს ზუსტი.

შედარებითსამართლებრივი ანალიზის ჩატარებითა და საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით, ეს კვლევა მიზნად ისახავს გამოავლინოს ცალკეული საკანონმდებლო ხარვეზები და ისეთი ცვლილებების რეფორმების საჭიროება, რომლებსაც შეუძლიათ გააუმჯობესონ სანივთო და ინტელექტუალური უფლებების მოპოვების წესრიგი, აამაღლონ საჯარო ხელმისაწვდომობა. კვლევის შედეგები ხელს შეუწყობს საკანონმდებლო უზუსტობების აღმოფხვრას, მიწაზე საკუთრების უფლების მოპოვებისა და რეგისტრაციის

პროცედურის გამარტივებას, მასზე კანონიერი მფლობელების უფლებების დაცვას.

მეთოდოლოგია და კვლევის აღწერა

სადოქტორო კვლევა დაფუძნებულია ინტერდისციპლინურ მიდგომაზე, რომელიც აერთიანებს რამდენიმე მნიშვნელოვანი მეთოდის შერწყმას, რაც მიზნად ისახავს როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული პრობლემების სრულყოფილ ანალიზს. ნაშრომში გამოყენებული მეთოდები მორგებულია კვლევის მიზნებსა და ამოცანებზე, რაც ხელს უწყობს ქონებრივ და ინტელექტუალურ უფლებებთან დაკავშირებული სამართლებრივი მექანიზმების კომპლექსურ განხილვას.

ჰერმენევტიკული მეთოდი: გამოყენებულია სამართლებრივი ტექსტების შინაარსობრივი, სტრუქტურული და ენობრივი ანალიზისთვის, რაც უკავშირდება საკუთრების, ქონების და მათზე უფლებათა მოპოვების ცნებების სწორ ინტერპრეტაციას. ეს მიდგომა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ ფონზე, როდესაც საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში ტერმინოლოგიური და რედაქციული უზუსტობები ქმნის ინტერპრეტაციულ დაბრკოლებებს და პრაქტიკულ გაუგებრობებს.

ისტორიული მეთოდი: მიმართულია ქონებრივ ურთიერთობათა და საკუთრების უფლების განვითარების დინამიკის შესწავლისკენ, როგორც ქართულ სამართლებრივ ტრადიციებში, ასევე ძველ რომის სამართლიდან დაწყებული თანამედროვე ეტაპამდე. მეთოდი უზრუნველყოფს თანამედროვე რეგულაციების ფესვებისა და სამართლებრივი ევოლუციის სისტემურ გააზრებას.

შედარებით სამართლებრივი ანალიზი: მიმართულია საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობის შედარებაზე სხვადასხვა ქვეყნებთან. კვლევაში განხილულია როგორც ძველი რომაული დოქტრინა, ისე თანამედროვე ევროპული (განსაკუთრებით გერმანიისა და საფრანგეთის) და

საერთაშორისო ნორმატიული აქტები, რაც იძლევა შესაძლებლობას გამოიკვეთოს კანონმდებლობითი ხარვეზები და მათი აღმოფხვრის რეკომენდაციები.

ანალიტიკურ-დესკრიპციული მიდგომა: გამოყენებულია ქონებრივი ობიექტების კლასიფიკაციის, მათზე უფლებების მოპოვების სამართლებრივი მექანიზმების და რეგისტრაციის პროცედურების აღწერისა და ანალიზისთვის. ეს მოიცავს როგორც უძრავ და მოძრავ ნივთებზე საკუთრების რეგისტრაციას, ასევე ინტელექტუალურ საკუთრებაზე უფლებების მოპოვებას და საჯარო რეესტრთან და „საქპატენტთან“ დაკავშირებულ პრაქტიკულ და სამართლებრივ საკითხებს.

მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა გეოინფორმაციული სისტემების (GIS) გამოყენების სამართლებრივი საფუძვლების და პრაქტიკული ასპექტების კვლევას, რაც უკავშირდება უძრავი ქონების სისტემურ რეგისტრაციასა და საზღვრების ზუსტ დადგენას. აღნიშნული ტექნოლოგიური კომპონენტის ჩართვა ემსახურება საკუთრების რეგისტრაციის პროცესების გამჭვირვალობის, სიზუსტისა და ეფექტიანობის გაუმჯობესებას.

სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა

დისერტაციაში გამოყენებული ლიტერატურის მიმოხილვა საშუალებას იძლევა უკეთ იქნას გააზრებული საკუთრებისა და სანივთო სამართლის თეორიული და პრაქტიკული საკითხების არსი, რაც საქართველოს სამართლებრივი სივრცისთვის ერთობ მნიშვნელოვანია. ამავდროულად, დისერტაციაში გამოყენებული წყაროები ფართო მასშტაბით აშუქებენ საკუთრების სოციალურ ფუნქციას, სანივთო სამართლის პრინციპებს, უძრავი ნივთების რეგისტრაციის სამართლებრივ მექანიზმებს, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების მნიშვნელობასა და ზოგადად, სანივთო და ინტელექტუალურ

უფლებათა მოპოვების პროცესს როგორც მატერიალურ, ისე არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეებზე.

საკუთრების სოციალური ფუნქცია სამართალში ცენტრალური მნიშვნელობისაა, რომელსაც დიდი ადგილი უპყრია თანამედროვე სამართლებრივ დისკურსში. დისერტაციაში გაჟღერებული ლიტერატურა ეხება და განიხილავს საკუთრების უფლებას, როგორც არა მხოლოდ ინდივიდუალურ პრივილეგიას, არამედ საზოგადოებრივ ინტერესზე გათვლილ ინსტიტუტს. განსაკუთრებული ყურადღება მახვილდება საკუთრების სოციალური ფუნქციის არსებობაზე სამართლებრივ სისტემებში როგორც საერთაშორისო, ისე საქართველოს სამართლებრივ კონტექსტში.

სანივთო სამართლის პრინციპები განიხილება, როგორც საკუთრებისა და ნივთების სამართლებრივი მოწესრიგების ფუნდამენტი. ნაშრომში გამოყენებული თეორიული წყაროები ყურადღებას ამახვილებენ საკუთრების ინდივიდუალურ და კოლექტიურ თავისებურებებზე, მათ შორის, საკუთრების შეზღუდვის სამართლებრივ საფუძვლებზე. აღნიშნული საკითხების ანალიზი საქართველოს სამართლებრივი პრაქტიკის განვითარებისთვის კარგი პირობაა, რადგან სანივთო სამართლის სფერო დამოუკიდებლობიდან დღემდე ჯერ კიდევ ვითარდება და საჭიროებს დასავლური გამოცდილების გააზრებას.

უძრავი ნივთების რეგისტრაცია სამართლებრივი წესრიგის ორბიტაზე ერთ-ერთი საკვანძო საკითხია, რაც უზრუნველყოფს საკუთრების უფლების ჯეროვან დაცვას. ნაშრომში გამოყენებული ლიტერატურა სხვადასხვა რეგისტრაციის სისტემებს აშუქებს და კვეტს მათ როლს საკუთრების დაცვის მექანიზმების ჩამოყალიბებაში. აღნიშნული წყაროები მართლაც რომ ფასდაუდებელია, რადგან საქართველოს უძრავი ქონების რეგისტრაციის სისტემა ჯერ კიდევ საჭიროებს ინსტიტუციურ გაძლიერებას.

ინტელექტუალური საკუთრება თანამედროვე სამართლის სწრაფად განვითარებადი სფეროა, რაც ინტელექტუალური შემოქმედების ობიექტების დაცვას და მათზე უფლებების განხორციელებას უკავშირდება. გამოყენებულ წყაროებში ავტორები დიდ ყურადღებას უთმობენ ინტელექტუალური საკუთრების სამართლებრივ საფუძვლებს, მათ შორის, პატენტებს, საავტორო უფლებებს და საერთაშორისო წესრიგის სამართლებრივ მნიშვნელობას. ეს თემები აქტუალური ხდება განსაკუთრებით საქართველოს სამართლებრივი სინამდვილისთვის, სადაც ეკონომიკური და ტექნოლოგიური განვითარება პირდაპირ კავშირშია ინტელექტუალური საკუთრების დაცვასთან.

დისერტაციის საკვანძო საკითხი, უფლებათა მოპოვება ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეებზე, ფართო სპექტრის სამართლებრივ დისკუსიებს შეიცავს. გამოყენებული მეცნიერული ლიტერატურა მიმოიხილავს საკუთრების უფლებების მოპოვების სამართლებრივ მექანიზმებს, მათ შორის, გარიგების გზით, მემკვიდრეობით შემენისა და სხვა სამართლებრივი საშუალებებით. ამასთან, არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეებზე უფლებათა მოპოვება საყურადღებო საკითხია ქართული სამართლისთვის, რაც მოითხოვს ფართო კვლევასა და საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებას, რამეთუ არამატერიალური ქონებრივი სიკეთეების რიცხვს ინტელექტუალური სამართლის ობიექტებიც განეკუთვნება.

ამდენად, დისერტაციაში გამოყენებული სამეცნიერო ლიტერატურა, სასამართლო გადაწყვეტილებები და სხვა წყაროები, ქმნის ფასეულ ცოდნათა კრებულს საკუთრების, სანივთო და ინტელექტუალური სამართლის კვლევისთვის. თითოეული ეს წყარო იძლევა როგორც თეორიულ, ისე პრაქტიკულ ცოდნას, რაც საქართველოს სამართლებრივი სისტემის, ასევე შემდგომი კვლევების განვითარების აუცილებელი საფუძველია.

ქართულენოვანი ლიტერატურა:

მონიკა გაბუნიას ნაშრომი *"საკუთრების სოციალური ფუნქცია მიწაზე საკუთრების უფლების განხორციელების კონტექსტში"*. ავტორი კვლევის შედეგად გადმოგვცემს, რომ საკუთრების უფლებას არა მხოლოდ პირადი, არამედ საზოგადოებრივი (სოციალური) მნიშვნელობაც აქვს. ავტორი დაწვრილებით განიხილავს, თუ როგორ შეიძლება საკუთრების უფლება იყოს ურთიერთმკვეთი სოციალურ ინტერესებთან, განსაკუთრებით მიწის საკუთრების კონტექსტში. კვლევა უზრუნველყოფს თეორიულ საფუძვლებს საკუთრების უფლების სოციალური ფუნქციის გააზრებისა და შემეცნებისთვის, ყოველივე ეს მნიშვნელოვანია საქართველოში უძრავ ნივთებზე საკუთრების უფლების მომწესრიგებელი სამართლებრივი მექანიზმების განვითარებისთვის.

ბესარიონ ზოიძის ნაშრომი *„ქართული სანივთო სამართალი“* არის ფუნდამენტური კვლევა და ღირებული ნაშრომი ქართული მეცნიერებისათვის, რომელიც უკავშირდება და შეისწავლის სანივთო სამართლის ძირითად პრინციპებს და საქართველოში მის განვითარებას. ავტორი ღრმად იაზრებს საკუთრების უფლებას და ზოგადად ქონებასა და ქონებრივი ურთიერთობების საკითხებს, რითაც ქმნის ცოდნას როგორც თეორიული, ასევე პრაქტიკული მნიშვნელობის სამართლებრივი დისკურსისთვის. ნაშრომის განსაკუთრებული ღირებულება იმაშიც მდგომარეობს, რომ ის ქართული სანივთო სამართლის საკითხებს განიხილავს ისტორიულ კონტექსტში. ბესარიონ ზოიძე აღწერს ქართული სანივთო სამართლებრივი ტრადიციის ჩამოყალიბებას და ადგენს კავშირს სამართლებრივი ინსტიტუტების ცვლილებებსა და საზოგადოებრივ-ეკონომიკურ გარემოს შორის. მისი ანალიზი შესაძლებლობას აძლევს მკვლევარს, გაიგოს, როგორ განვითარდა საკუთრების უფლება საქართველოში და როგორ აისახა ეს პროცესები სამართლებრივ დოკუმენტებსა და ამა თუ იმ ნორმებში. ნაშრომი თანმიმდევრულად აშუქებს სანივთო სამართლის პრინციპებს, როგორებიცაა: საკუთრების დაცვის მექანიზმები, უძრავი

ქონების რეგისტრაცია, საჯარო და კერძო საკუთრების ურთიერთქმედება. ზოიძე განსაკუთრებულად განიხილავს საკუთრების უფლების სოციალური ფუნქციის მნიშვნელობას და მის გავლენას კანონმდებლობისა და პრაქტიკული გამოყენების პროცესზე. „ქართული სანივთო სამართალი“ მნიშვნელოვანი ცოდნაა ქართულ იურიდიულ მეცნიერებაში, რამეთუ ის აერთიანებს თეორიულ და პრაქტიკულ ხედვებს, არის ნათელი მაგალითი იმისა, რომ სამართალი და სამართლის კვლევა არის თეორიისა და პრაქტიკის ერთობლიობა. ავტორი მკაფიოდ ასურათებს ქართული სანივთო სამართლის სისტემასა და მის ისტორიულ განვითარებას. ნაშრომი ღირებული რესურსია არა მხოლოდ მეცნიერებისთვის, არამედ პრაქტიკოსი იურისტებისთვისაც, რომლებიც დაინტერესებულნი არიან საკუთრების უფლებებისა და სანივთო სამართლის შესწავლით. ზოიძის ნაშრომი წარმოადგენს როგორც სამართლებრივი ცოდნის საფუძველს, ასევე ახალ პერსპექტივას ქართული სამართლებრივი კვლევებისათვის.

ბესარიონ ზოიძის მიერ 1999 წელს გამოქვეყნებული „სანივთო სამართალი“ შედარებით ადრეული ნაშრომია, რომელიც საფუძველს უყრის სანივთო სამართალს და მის გააზრებას საქართველოში. ნაშრომში განხილულია საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებული ძირითადი პრინციპები და ნორმები, რაც შემდგომში უფრო დაწვრილებით გავრცობილია ავტორის 2003 წლის ნაშრომში.

ეკატერინე ლაფაჩის ნაშრომი „უძრავ ნივთებზე სანივთო უფლებათა რეგისტრაციის გავლენა სანივთო უფლებათა განხორციელებაზე და დაცვაზე“ ერთადერთი კვლევაა, რომელიც სიღრმისეულად იკვლევს საქართველოში უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეგისტრაციის პროცესს და მის გავლენას საკუთრების უფლებათა დაცვაზე. ნაშრომში ავტორი განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს რეგისტრაციის სამართლებრივ მექანიზმებზე, ამდენად, უძრავი ქონების სამართლებრივი პრაქტიკაც მკაფიოდაა განხილული. ავტორი აშუქებს, თუ როგორ უზრუნველყოფს რეგისტრაცია

საკუთრების უფლების დაცვას, მართლზომიერი მფლობელის მიერ საკუთრების უფლების მოპოვების თავისებურებებსა და საფუძვლებს და მესამე პირებისგან საკუთრების დაცვის გარანტიას. წინამდებარე სამეცნიერო ნაშრომში ხაზგასმულია, რომ რეგისტრაციის პროცესი არა მხოლოდ უფლებათა ფორმალური აღიარების მექანიზმია, არამედ საკუთრების სამართლებრივი პრაქტიკის განუყოფელი ნაწილია, რომელიც ხელს უწყობს ეკონომიკურ და სოციალურ სტაბილურობას. ავტორი აგრეთვე განიხილავს რეგისტრაციის სისტემის მთავარ კრიტერიუმებს, მათ შორის საჯაროობის პრინციპს. კვლევაში ხაზგასმულია, რომ რეგისტრაციის პროცესის გაუმართავი სამართლებრივი წესრიგი და მექანიზმები შეიძლება საკუთრებასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში დავების გამომწვევი ძირითადი წყარო იყოს. შესაბამისად, ლაფაჩის ნაშრომი მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს არა მხოლოდ საკუთრების უფლებათა დაცვის თეორიულ გააზრებას, არამედ სთავაზობს პრაქტიკულ ცოდნასა რეკომენდაციებს, რომლებიც მიზნად ისახავს რეგისტრაციის სისტემის გაუმჯობესებას. საქართველოს კონტექსტში, სადაც უძრავი ნივთების რეგისტრაციის სისტემის განვითარება აუცილებელია როგორც შიდა სამართლებრივი პრაქტიკისთვის, ასევე საერთაშორისო სტანდარტებთან ჰარმონიზაციისთვის, რაც, დიახ, ევროკავშირში ინტეგრაციას უკავშირდება, კვლევა აქტუალურია. ეკატერინე ლაფაჩი ასაბუთებს, რომ რეგისტრაციის სისტემის გამართული მოქმედება ქმნის სამართლებრივი სისტემის განვითარების წინაპირობას, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საერთაშორისო ინვესტიციების მოზიდვისთვის და უძრავი ქონების ბაზრის გამჭვირვალობის უზრუნველსაყოფად. ამდენად, ნაშრომი ფასდაუდებელი წყაროა როგორც დისერტაციისთვის, ასევე ზოგადად მეცნიერებისთვის, რომელიც არა მხოლოდ ააშკარავებს რეგისტრაციის სისტემის კრიტიკულ ასპექტებს, არამედ სთავაზობს სამართლებრივი პრაქტიკისა და პოლიტიკის გაუმჯობესების მიმართულებებს, რაც აუცილებელია საკუთრების უფლებების დაცვისა და განვითარებისათვის თანამედროვე საქართველოში.

დავით ძამუკაშვილის ნაშრომი „*ინტელექტუალურ უფლებათა სამართალი*“ წარმოადგენს საქართველოში ერთ-ერთ სიღრმისეულ ნაშრომს ამ დარგისა. ავტორი აშუქებს ინტელექტუალური საკუთრების სამართლებრივი წესრიგის საფუძვლებს, დარგის ისტორიას, თეორიულ და პრაქტიკულ თავისებურებებს. განიხილავს როგორც საქართველოს სამართლებრივი სინამდვილის, ასევე ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის მნიშვნელობას საერთაშორისო თვალსაზრისით. ძამუკაშვილი აანალიზებს ინტელექტუალური საკუთრების სხვადასხვა სფეროს, მათ შორის საავტორო უფლებებს, პატენტებს, სასაქონლო ნიშნებისა და დიზაინის დაცვის საკითხებს. ნაშრომი ხაზს უსვამს იმას, რომ ინტელექტუალური საკუთრების სამართალი არის ერთ-ერთ მთავარი მნიშვნელობის სამართლისეული დარგი, რომელიც ხელს უწყობს სიახლისა და შემოქმედებითი საქმიანობის განვითარებას, გამომგონებლისა და ავტორის უფლებების დაცვას. ავტორი მიუთითებს იმ თავისებურებებსა და საჭიროებებზე, რომლებიც დაკავშირებულია საერთაშორისო სტანდარტებთან ჰარმონიზაციის პროცესთან. ავტორი განიხილავს ინტელექტუალური საკუთრების სფეროში არსებულ სამართლებრივ და ინსტიტუციურ მექანიზმებს, მათ შორის, სასამართლო პრაქტიკასა და უფლებათა მოპოვების ადმინისტრაციულ საკითხებს, რაც ქმნის პრაქტიკული პრობლემების გამოსავლენად საჭირო თეორიულ საფუძველს. გლობალური კონტექსტის განხილვა ნაშრომს დამატებით მნიშვნელობას სძენს. ძამუკაშვილი აღნიშნავს, რომ ინტელექტუალური საკუთრების დაცვა პირდაპირ კავშირშია ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებასთან და ავტორთა და გამომგონებელთა შესაძლებლობების გამომჟღავნებასთან. ნაშრომი გამოკვეთს, რომ გლობალიზაციის პირობებში ინტელექტუალური საკუთრების წესრიგის სისტემების თანხვედრა და საერთაშორისო ნორმების დაცვა აუცილებელია საქართველოსთვის. ამგვარად, დავით ძამუკაშვილის ნაშრომი წარმოადგენს კარგ საფუძველს როგორც მეცნიერებისთვის, ისე პრაქტიკოსებისთვის, რომლებიც დაინტერესებულნი არიან ინტელექტუალური საკუთრების იურიდიული საკითხებით.

ნაშრომი არა მხოლოდ განიხილავს არსებული პრობლემების მიზეზებს, არამედ სთავაზობს რეკომენდაციებს, რომლებიც მიზნად ისახავს ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის მექანიზმების გაუმჯობესებას საქართველოს სამართლებრივ სისტემაში.

დავით ძამუკაშვილის ადრეული ნაშრომი *"ინტელექტუალური საკუთრების სამართალი"* წარმოადგენს ამ დარგის საფუძვლების ანალიზს საქართველოში. ნაშრომში ასახულია იმდროინდელი სამართლებრივი წესრიგი და ინტელექტუალური საკუთრების უფლების მოპოვებისა და დაცვის სფეროში არსებული თავისებურებები.

ლადო ჭანტურიას ნაშრომი *„უძრავი ნივთების საკუთრება“* თავის საკვანძო თემატიკას უძღვნის საკუთრების უფლების იურიდიულ არსსა და პრაქტიკულ მნიშვნელობას უძრავ ქონებასთან დაკავშირებით. ავტორი მიზნად ისახავს არა მხოლოდ სამართლებრივი ნორმების განმარტებას, არამედ მათი სისტემური და ფუნქციური ანალიზის ჩამოყალიბებას, რაც მკვლევრებსა და მკითხველს აძლევს შესაძლებლობას საკუთრების მომწესრიგებელი სამართლებრივი მექანიზმები უფრო ღრმად გაიაზრონ და შეიმეცნონ. ნაშრომი განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს საკუთრების უფლების სოციალურ და ეკონომიკურ შინაარსზე, რაც ამ სისტემას გაცილებით ფართო ღირებულებას ანიჭებს, ვიდრე მხოლოდ ინდივიდუალური უფლებების განსახორციელებელ მექანიზმს. ჭანტურია ამბობს, რომ საკუთრების სამართლებრივი ბუნება აუცილებლად მოიცავს პასუხისმგებლობასაც, რომელიც საზოგადოების კეთილდღეობაზე მორგებულ გამოყენებას გულისხმობს. ავტორი აღწერს უძრავი ქონების სამართლებრივი სტატუსის თავისებურებებს და ეხება იმ საკითხებს, რომლებიც ქონებრივ ურთიერთობებში საკვანძოა. კვლევაში შთამბეჭდავად არის წარმოჩენილი უძრავ ნივთებზე საკუთრების უფლების რეგისტრაციის პროცესი. რეგისტრაციის გამჭვირვალობა და საჯაროობა, ჭანტურიას ხედვით, არა მხოლოდ საკუთრების დაცვის გარანტიაა, არამედ მიწის ბაზრის ეკონომიკური

განვითარების ინსტრუმენტიც. ნაშრომი გამოირჩევა იმითაც, რომ საკუთრების საკითხებს არა იზოლირებულად, არამედ სამართლებრივი, ისტორიული და სოციალური კონტექსტის თანხვედრაში განიხილავს. ავტორი ამგვარი მიდგომით ადასტურებს, რომ უძრავი ქონების სამართლებრივი წესრიგი პირდაპირ გავლენას ახდენს საზოგადოების ეკონომიკურ და კულტურულ გარემოზე. ამ მრავალფეროვანი ანალიზით, „*უძრავი ნივთების საკუთრება*“ არა მხოლოდ იურიდიული ტექსტია, არამედ შესანიშნავი პრაქტიკული სახელმძღვანელო, რომელიც თანამედროვე იურისტებისა და მკვლევარებისთვის ღირსეულ და უალტერნატივო რესურსს წარმოადგენს. ავტორის ხედვა საკუთარი ფორმულირებების გამორჩეულობითა და ღრმა ინტელექტუალური ანალიზით ამდიდრებს ქართულ სამართლებრივ სივრცეს.

ლადო ჭანტურიას ნაშრომი "*სამოქალაქო საქმეებზე სასამართლო გადაწყვეტილებათა მიღების მეთოდიკა*" ასახავს სასამართლო პრაქტიკის და სამართლებრივი მიდგომების ანალიზს. ნაშრომი ყურადღებას ამახვილებს სამოქალაქო საქმეების განხილვის თავისებურებებზე და სასამართლო გადაწყვეტილებების მიღების პროცესზე, რაც საუკეთესო გზამკვლევაა სამართლის მკვლევარებისთვის.

ინტელექტუალური საკუთრება და მისი სამართლებრივი ასპექტები:

Stim-ის 2022 წლის ნაშრომი, სახელწოდებით "*Patent, Copyright, and Trademark: An Intellectual Property Desk Reference*", არის ინტელექტუალური საკუთრების სფეროში ერთ-ერთ ავტორიტეტული კვლევა და სიღრმისეული შინაარსის სახელმძღვანელო. ავტორი გამორჩეული სიზუსტით განიხილავს ინტელექტუალური საკუთრების ძირითადი ელემენტების – პატენტის, საავტორო უფლებებისა და სასაქონლო ნიშნების – სამართლებრივ წესრიგს. ნაშრომი ეფუძნება როგორც ისტორიულ, ისე თანამედროვე პრაქტიკას,

რაც მკითხველს, მკვლევარს შესაძლებლობას აძლევს, უფრო სიღრმისეულად შეიმეცნოს ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის სამართლებრივი პრინციპები და მათთან დაკავშირებული სამართლებრივი საკითხები. ნაშრომში ავტორი ყურადღებას ამახვილებს პატენტის მოპოვების თავისებურებებზე, როგორც სიახლისა და ტექნოლოგიური განვითარების სამართლებრივ მექანიზმზე. იგი განიხილავს პატენტის მიღების პროცედურებს, მათ სამართლებრივ საფუძვლებსა და სამოქმედო არეალს. ამასთან, განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება პატენტის დაცვასთან დაკავშირებულ საერთაშორისო ნორმებზე, მათ შორის, ისეთ ინსტიტუტებზე, როგორებიცაა PCT (Patent Cooperation Treaty) და TRIPS (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights). საავტორო უფლებებთან დაკავშირებით, Stim ახლებურად წარმოგვიდგენს საავტორო უფლებების განვითარებას, თანამედროვე დროში არსებულ პრობლემებსა და ციფრული ეპოქის გავლენას ამ სფეროზე. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა საავტორო უფლებების დაცვასა და სამართლებრივ მექანიზმებს, რომლებიც მიზნად ისახავს შემოქმედების დაცვის უზრუნველყოფას, განსაკუთრებით პლაგიატისა და საავტორო უფლებების დარღვევის საკითხებში. ნაშრომის სასაქონლო ნიშნების ნაწილში ავტორი სიღრმისეულად განიხილავს სასაქონლო ნიშნების მნიშვნელობას, როგორც მეწარმეთა სამართლებრივი დაცვის ძირულ ასპექტს. იგი მკაფიოდ განმარტავს რეგისტრაციის პროცესს, მფლობელთა უფლებებსა და სასაქონლო ნიშნების დარღვევის სამართლებრივ შედეგებს. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა სასაქონლო ნიშნების დაცვას გლობალიზაციის პირობებში და საერთაშორისო ბაზრებზე „ბრენდების“ სამართლებრივი დაცვის პრობლემატიკას. ნაშრომი გამოირჩევა მეცნიერული სიღრმითა და პრაქტიკული გამოყენების პოტენციალით, რაც მას უნიკალურ რესურსად აქცევს როგორც აკადემიური საზოგადოებისთვის, ისე პრაქტიკოსი იურისტებისთვის. Stim-ის ტექსტი მნიშვნელოვანი მასალაა ინტელექტუალური საკუთრების სამართლის სრულყოფილად გააზრებისთვის და ამ დარგის შემდგომი განვითარების ხელშეწყობისთვის.

Sen A., 2012. ამარტია სენის ნაშრომი "*Elements of a Theory of Human Rights*" ადამიანის უფლებათა თეორიულ ასპექტებს ეხება, სადაც საკუთრების უფლება განხილულია, როგორც ადამიანის ძირითადი უფლება. ეს ნაშრომი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სამართლებრივი თეორიის განვითარების კუთხით. სენი საკუთრების უფლებას არა მხოლოდ ინდივიდუალური თავისუფლების შემადგენელ ნაწილად, არამედ სოციალური სამართლიანობისა და განვითარების პირობად განიხილავს. მისი მიდგომა სამართლებრივი თეორიის განვითარებისთვის დადებითია, განსაკუთრებით იმ თვალსაზრისით, რომ ადამიანის უფლებები ცალკეულად კი არა, არამედ ფართო საზოგადოებრივ კონტექსტში უნდა იქნას გააზრებული. ეს ნაშრომი განსაკუთრებით საყურადღებოა მმართველობის, სამართლებრივი პლურალიზმისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის თანამედროვე გამოწვევების შესწავლისას.

Bugbee-ის 1967 წლის ნაშრომი, სახელწოდებით "*Genesis of American Patent and Copyright Law*", არის ავტორიტეტული კვლევა, რომელიც ინტელექტუალური საკუთრების სამართლებრივი სისტემის ფორმირების პროცესს აშუქებს ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ავტორი ისტორიულ პერსპექტივაზე დაყრდნობით განიხილავს პატენტისა და საავტორო უფლებების სამართლებრივ ინსტიტუტებს, რაც ხელს უწყობს ამ სფეროს უკეთესად წარმოჩენას, გაგებასა და მეცნიერულ გააზრებას თანამედროვე სამართლებრივი სისტემისთვის. კვლევით ნაშრომში ავტორი მიმოიხილავს ამერიკის კონსტიტუციის იმ მუხლებსა და დებულებებს, რომლებიც საფუძვლად დაედო ინტელექტუალური საკუთრების სისტემის ჩამოყალიბებას. Bugbee მკითხველს სთავაზობს ღრმა ანალიზს იმ სოციალურ, ეკონომიკურ და კულტურულ ფაქტორებზე, რომლებმაც ხელი შეუწყო პატენტისა და საავტორო უფლებების იდეების განვითარებას და მათ სამართლებრივ ჩარჩოში მოქცევას. პატენტის სამართლებრივი ინსტიტუტის განხილვისას ავტორი

განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს საგამომგონებლო საიხლესა და ზოგადად ტექნოლოგიური პროგრესის წახალისებაზე, რაც საპატენტო სამართლის სისტემის ერთ-ერთ უმთავრესი მიზანია. ნაშრომში საუბარია სამართლებრივ და პოლიტიკურ პროცესებზე, რომლებმაც ხელი შეუწყო პატენტის მფლობელის დაცვის მექანიზმების ჩამოყალიბებასა და მათ პრაქტიკაში გამოყენებას. საავტორო უფლებების ანალიზში Bugbee ასახავს არა მხოლოდ ამ ინსტიტუტის სამართლებრივ წესრიგს, არამედ მის კულტურულ და სოციალურ როლსაც. იგი ყურადღებას ამახვილებს, თუ როგორ მიენიჭა საავტორო უფლებებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა განათლების, ლიტერატურისა და კულტურის განვითარებაში, რაც გადამწყვეტი იყო ამერიკული საზოგადოების ინტელექტუალური და შემოქმედებითი პოტენციალის გაზრდისთვის. ნაშრომი გამოირჩევა ქრონოლოგიური მიდგომით, რაც იძლევა შესაძლებლობას, ნაბიჯ-ნაბიჯ გაეცნოს მკვლევარი იმ სამართლებრივი და ისტორიული მოვლენების ერთობლიობას, რომლებმაც საფუძველი დაუდო თანამედროვე ამერიკული ინტელექტუალური საკუთრების სამართლებრივ სისტემას. Bugbee-ს კვლევა მოიცავს როგორც ეროვნული დონის საკითხებს, ისე საერთაშორისო გავლენებს, რაც ნაშრომს მრავალმხრივ, მულტი და ინტერ დისციპლინურ ხასიათს სძენს და ინტელექტუალური საკუთრების განვითარების საკითხების შესწავლას ახალ ჭრილში წარმოაჩენს. ეს ნაშრომი შეუცვლელი წყაროა სამართლის ისტორიკოსებისა და ინტელექტუალური საკუთრების მკვლევართათვის, რომლებიც დაინტერესებულნი არიან არა მხოლოდ ამერიკული სამართლებრივი სისტემის განვითარებით, არამედ იმ იდეებისა და ფასეულობების შემეცნებით, რომლებმაც ეს სისტემა ჩამოაყალიბა.

Bouchoux D. E., 1999. დარელ ბუჩუქსის ნაშრომი *"Intellectual Property: The Law of Trademarks, Copyrights, Patents, Trade Secrets"* მოიცავს ინტელექტუალური საკუთრების ძირითადი კატეგორიების პრაქტიკულ სამართლებრივ ასპექტებს, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სადისერტაციო კვლევის არგუმენტირებული მსჯელობების გასამყარებლად.

WIPO, 2016. "*Understanding Copyright and Related Rights*" არის საერთაშორისო პრაქტიკული სახელმძღვანელო, რომელიც შეეხება საავტორო და მასთან დაკავშირებული უფლებების შინაარსს. ეს ნაშრომი ინტელექტუალური საკუთრების წესრიგის ძირითადი პრინციპების გასააზრებლად ღირებულია.

ინტელექტუალური საკუთრების სამართლებრივი და ეკონომიკური გაგება ურთიერთმკვეთია. Landes და Posner თავიანთ ნაშრომში "*The Economic Structure of Intellectual Property Law*" (2003) იკვლევენ ეკონომიკურ მოდელებს, რომლებიც ინტელექტუალური საკუთრების, კერძოდ გამოგონების შექმნის პროცესში გადამწყვეტ მნიშვნელობას იძენენ. ეს ნაშრომი ხაზს უსვამს საკუთრებისა და ეკონომიკის ურთიერთკავშირს, რაც საფუძვლად უდევს თანამედროვე ინტელექტუალური საკუთრების სამართლებრივ სისტემებს.

Lemley თავის ნაშრომებში (2005, 2015) აკრიტიკებს ინტელექტუალური საკუთრების "უფასო სარგებლობის" ფენომენს და აჩვენებს, თუ როგორ შეიძლება საკუთრების უფლების დაცვის უფრო ეფექტური მექანიზმების შემუშავება. მისი კვლევა ეყრდნობა John Locke-ის მფლობელობის თეორიებს, რომლებიც *Second Treatise*-შია განხილული. ლოკის ნაშრომი, რომელიც ადამიანის შრომასა და საკუთრებაზე აკეთებს აქცენტს, ინტელექტუალური საკუთრების ფილოსოფიური საფუძვლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წყაროა.

Moore-ის 2011 წლის ნაშრომი, სახელწოდებით "*Intellectual Property*", გამორჩეული ანალიზია, რომელიც ინტელექტუალური საკუთრების ფილოსოფიურ და თეორიულ საფუძვლებს განიხილავს. ავტორი დაწვრილებით აღწერს და მიმოიხილავს საკუთრების მორალური და სამართლებრივი პრინციპების არსს და იკვლევს, როგორ მოქმედებს ეს პრინციპები საზოგადოებრივ ურთიერთობებზე, მათ შორის სოციალურ, ეკონომიკურ და კულტურულ პროცესებზე.

ნაშრომის ერთ-ერთი მთავარი მიზანია საკუთრების იდეის ფილოსოფიური გააზრება, რომელიც ეფუძნება კლასიკურ და თანამედროვე თეორიებს. Moore უკავშირებს ინტელექტუალური საკუთრების მორალურ საფუძვლებს ადამიანის შემოქმედებით თავისუფლებას, სიახლესა და საზოგადოების განვითარებას. ის განსაზღვრავს, თუ როგორ აყალიბებს საკუთრების უფლებები ინდივიდებს შორის ურთიერთობების სტრუქტურას და როგორ განაპირობებს ეს სტრუქტურა ეკონომიკური და სოციალური ინსტიტუტების მუშაობას. ავტორი განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს ინტელექტუალური საკუთრების პირადი არაქონებრივი უფლებების საკითხს. Moore აკრიტიკებს და აანალიზებს არსებულ სამართლებრივ სისტემებს. ნაშრომი განიხილავს ბალანსს ინტელექტუალური საკუთრების დაცვასა და საზოგადოების საჭიროებებს შორის, რაც უზრუნველყოფს როგორც შემოქმედებითი თავისუფლების დაცვას, ისე ზოგადი საზოგადოების კეთილდღეობას. *"Intellectual Property"* ასევე შეეხო ისეთ საკითხებს, როგორიცაა ციფრული ეპოქის პრობლემური თავისებურებანი ინტელექტუალური საკუთრების სამართალში, საერთაშორისო ნორმების გავლენა ეროვნულ წესრიგზე და საკუთრების უფლების გლობალური ჰარმონიზაციის შესაძლებლობები. Moore ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ როგორ უნდა განვითარდეს ინტელექტუალური საკუთრების სამართალი ისე, რომ უზრუნველყოს ტექნოლოგიური და სოციალური წინსვლა, ხოლო ამავე დროს დაიცვას შემოქმედთა, გამომგონებელთა უფლებები. Moore-ის ნაშრომი არა მხოლოდ აკადემიური, არამედ პრაქტიკული მნიშვნელობისაა, რადგან ის სთავაზობს მკითხველს ახალ ხედვას ინტელექტუალური საკუთრების მნიშვნელობაზე თანამედროვე საზოგადოებაში. ეს ნაშრომი ღირებულია როგორც სამართლის თეორეტიკოსების, ისე პრაქტიკოსი იურისტების საქმიანობაში, რადგან ის ინტელექტუალური საკუთრების მორალურ და სამართლებრივ პრინციპებს აერთიანებს და მათ ახალი, ღრმა და სისტემური თვალსაზრისით წარმოაჩენს.

ინტელექტუალური საკუთრების ისტორიულ განვითარებასა და მის კულტურულ როლს შეეხება Nascimento (2016), რომელიც იკვლევს პირველი პატენტების გავლენას შუშის ტექნოლოგიების განვითარებაზე. ის აჩვენებს, როგორ უწყობდა ხელს საპატენტო სამართლისეული სისტემის ფორმირება ტექნოლოგიურ პროგრესს, რაც დადებითად აისახა ინდუსტრიულ რევოლუციაში.

Op den Kamp და Hunter თავიანთ ნაშრომში *"A History of Intellectual Property in 50 Objects"* (Cambridge) ფართოდ განიხილავენ ინტელექტუალური საკუთრებას პრაქტიკულ მაგალითებზე დაყრდნობით. ეს კვლევა დაწვრილებით აშუქებს საპატენტო და საავტორო სამართლისეულ ობიექტებზე საკუთრების უფლების მოპოვების სამართლებრივ თავისებურებებს.

Kanagavel (2003) თავის ნაშრომში იკვლევს პატენტების, სავაჭრო ნიშნების და საავტორო უფლებების ფუნქციონალურობას საერთაშორისო კონტექსტში, რაც წინამდებარე დისერტაციაში გამოყენებულია შედარებითსამართლებრივი კვლევის კონტექსტში.

გეოგრაფიული ასპექტები და საკუთრების სოციალური გავლენა:

Bramley C., 2023. *"A Review of the Socio-Economic Impact of Geographical Indications: Considerations for the Developing World"* განიხილავს გეოგრაფიული აღნიშვნების სოციალურ და ეკონომიკურ გავლენას, განსაკუთრებით განვითარებად ქვეყნებში. ეს ნაშრომი ნათლად წარმოაჩენს თუ რა დიდი როლი აქვს გეოგრაფიას სამართალში, რაც ხაზს უსვამს დარგის ინტერ და მულტი დისციპლინურ ხასიათს.

Braverman I., 2010. ბრავერმანის ნაშრომი *"Hidden in Plain View: Legal Geography from a Visual Perspective"* იკვლევს სამართლებრივ გეოგრაფიას ვიზუალური მიდგომიდან, რაც

უზრუნველყოფს საკუთრების ურთიერთობების და გეოგრაფიული მონაცემების ინტერდისციპლინურ ანალიზს.

Bowers K. J., Johnson S. D., 2004. *"Using Geographic Information Systems in Crime Analysis"* აღწერს გეოგრაფიული ინფორმაციული სისტემების (GIS) გამოყენებას სამართლებრივი ანალიზის პროცესში. ეს ნაშრომი გვიჩვენებს, თუ როგორ შეიძლება გეოგრაფიული მონაცემები გამოყენებული იყოს საკუთრების დაცვისა და სამართლებრივი წესრიგის გაუმჯობესებისთვის.

Verschuuren B., 2007. *"An overview of cultural and spiritual values in ecosystem management and conservation strategies"* კვლევა მიემართება ეკოსისტემების მართვაში კულტურული და სულიერი ღირებულებების წარმოჩენისკენ. ნაშრომი სასარგებლოა მიწათსარგებლობისა და ეკოლოგიური დაცვის საკითხების სამართლებრივი და სოციალური ასპექტების კვლევისთვის.

Ventura S. J., 1995. *"The use of geographic information systems in local government"* აღწერს გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემების (GIS) გამოყენებას ადგილობრივ მმართველობაში. ნაშრომი ხაზს უსვამს GIS ტექნოლოგიის როლს მიწის მართვასა და რეგისტრაციის პროცესში.

Whitecross R. *"Migrants, settlers and refugees: Law and the contestation of 'citizenship' in Bhutan"* იკვლევს მოქალაქეობის, მიგრაციისა და მიწის საკუთრებასთან დაკავშირებულ საკითხებს ბჰუტანის კონტექსტში. ნაშრომი იკვლევს სამართლებრივი გეოგრაფიის მნიშვნელობას სოციალურ პროცესებში.

Tarasovičová Z., Saksa M., Blažík T., Faltán V., 2013. ნაშრომი *"Changes in agricultural land use in the context of ongoing transformational processes in Slovakia"* ანალიზებს სოფლის

მეურნეობაში მიწის გამოყენების ცვლილებებს სლოვაკეთის გარდამავალი პროცესების ფონზე. კვლევა დეტალურად განიხილავს, თუ როგორ აისახება სოციალურ-ეკონომიკური ცვლილებები მიწის მენეჯმენტსა და გამოყენებაზე, ასევე საკუთრების უფლების მოპოვების პროცესში.

Tanawijaya H., Velisia M., 2022. "*Legality of transfer of land rights through selling buy under hands according to land law*" განიხილავს მიწაზე საკუთრების უფლებათა გადაცემის სამართლებრივ მექანიზმებს ინდონეზიის სამართლებრივი წესრიგის ფარგლებში. ნაშრომი ეფუძნება ცალკეულ სასამართლო საქმეს, რაც აუმჯობესებს დისერტაციის თეორიული და პრაქტიკული საკითხების გაგებას.

Vollrath D., 2012. ნაშრომი "*Land tenure, population, and long-run growth*" იკვლევს მიწის საკუთრების სოციალურ და სამართლებრივ შინაარსს, დემოგრაფიულ ზრდას და ამ პროცესის გავლენას გრძელვადიან ეკონომიკურ განვითარებაზე. Vollrath-ის კვლევა ხაზს უსვამს მიწის საკუთრების მომწესრიგებელი სამართლებრივი სისტემის ეკონომიკურ მნიშვნელობას

Kerski (2008) თავის ნაშრომში "*The Role of GIS in Digital Earth Education*" იკვლევს GIS-ის მნიშვნელოვან როლს განათლებასა და საზოგადოებრივ საქმეში. GIS ტექნოლოგიები გამოიყენება როგორც მონაცემთა ვიზუალიზაციის, ისე სივრცითი ანალიზის საშუალება, რაც მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ტექნოლოგიური, არამედ სამართლებრივი პროცესების სამართავად.

Leipnik (2007) განიხილავს GIS-ის გამოყენებას კიბერუსაფრთხოებაში და ტერორიზმთან ბრძოლაში, რაც თანამედროვე ციფრული გარემოსთვის ერთობ მნიშვნელოვანია. მისი კვლევა ამტკიცებს, რომ GIS ტექნოლოგიები აუცილებელია ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიებისთვის.

Lerman (2004) ყურადღებას ამახვილებს პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში მიწის ინდივიდუალურ საკუთრებაში გადაცემის პროცესზე, განსაკუთრებით საქართველოს მაგალითზე. ეს ნაშრომი წარმოაჩენს მიწის მართვისა და საკუთრების უფლების მნიშვნელობას, რაც დაკავშირებულია გეოგრაფიული ინფორმაციული სისტემებისა და სამართლებრივი წესრიგის ურთიერთკვეთასთან.

საკუთრების სამართლებრივი და პრაქტიკული საკითხები:

Demetriou D., 2014. *"Land Consolidation in Cyprus: Why is an Integrated Planning and Decision Support System Required?"* იკვლევს მიწის კონსოლიდაციას კვიპროსში. ავტორი ყურადღებას ამახვილებს ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულებისა და სასოფლო-სამეურნეო სისტემაში კერძო კოოპერატივების სისტემის გაუმჯობესებაზე მიწის ეფექტური მართვის კონტექსტში.

Das K., Chatterjee R., 2016. *"Geospatial Analysis in the Resolution of India-Bangladesh Enclave Issue"* ავტორი გვთავაზობს გეო სივრცითი ანალიზის როლს სახელმწიფო საზღვრების დადგენის პროცესში, რაც სამართლიანი საკუთრების უფლებების უზრუნველყოფისთვის კრიტიკულად მნიშვნელოვანია. იკვლევს დემარკაციის როლს, როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო საკუთრების ობიექტების სამართლებრივი დაცვის კონტექსტში.

Foreman S., 2012. *"Copyright Law: World Study"* მიმოიხილავს საერთაშორისო მასშტაბით ინტელექტუალური საკუთრების სამართლებრივ პრინციპებს, რაც შედარებით სამართლებრივი კვლევის ანალიზისთვის ერთობ სასარგებლოა.

Fritz B., 1981. *"Lehrbuch des Sachenrechts"* კლასიკური და ავტორიტეტული ნაშრომია სანივთო სამართლის სფეროში, რომელიც სიღრმისეულად იკვლევს საკუთრების, ქონებისა და

სხვა სანივთოსამართლისეულ ცნებებს, ასევე უძრავ ნივთებზე საკუთრების უფლების მოპოვების სამართლებრივ თავისებურებებს.

Grgić A., Mataga Z., Longar M., & Vilfan A., 2007. *"The Right to Property Under the European Convention on Human Rights"* საკუთრების უფლების საერთაშორისო სამართლებრივი წესრიგის შესწავლას ეძღვნება. ეს ნაშრომი განსაკუთრებით ფასეულია ევროპულ სამართლებრივ კონტექსტში საკუთრების უფლებათა დაცვის გაგებისთვის.

Gowers A., 2006. *"Gowers Review of Intellectual Property"* წარმოადგენს ინტელექტუალური საკუთრების შესახებ თეორიულ წყაროს, რომელიც აქცენტს აკეთებს საავტორო უფლებების, პატენტებისა და სავაჭრო ნიშნების დაცვის მექანიზმებზე.

სამართლებრივი პრეცედენტების ანალიზი

დისერტაციის თემის გათვალისწინებით, აღნიშნული პრეცედენტული გადაწყვეტილებები უზრუნველყოფს ინტელექტუალური საკუთრების სამართლებრივი განვითარების არგუმენტირებულ ანალიზს და გვიყალიბებს სიღრმისეულ შეხედულებას საკუთრების უფლების დაცვასა და მისი საზღვრების დადგენაზე პრაქტიკაში.

Federal Administrative Court (Bundesverwaltungsgericht), 9 November 2021, Case Reference: 4 C 1.20

ეს გერმანული სასამართლოს გადაწყვეტილება ღირებული მაგალითია, რომელიც წარმოაჩენს ინტელექტუალური საკუთრებისა და ადმინისტრაციული სამართლის ურთიერთმიმართებას. აღნიშნული სასამართლო გადაწყვეტილება დისერტაციაში გამოყენებული

სამართლებრივი პრინციპების საერთაშორისო შედარების განსახილველად.

Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co., Inc. (1991)

ამერიკის უზენაესი სასამართლოს წინამდებარე პრეცედენტი განსაზღვრავს საავტორო უფლებების დაცვის ქვაკუთხედს, კერძოდ, იმ შინაარსს, რომელიც "შემოქმედებითობის მინიმალურ დონეს" არ აკმაყოფილებს და, შესაბამისად, დაცვას არ ექვემდებარება. ეს საქმე ასახავს საავტორო უფლებების საზღვრების მკაფიო დადგენას და სადისერტაციო კვლევისათვის აუცილებელია.

Bateman v. Mnemonics, Inc. (1996)

ამ პრეცედენტში საავტორო უფლებების ხელშეკრულებით გადაცემისა და საკუთრების უფლების ტექნოლოგიურ პროდუქტებზე გავრცელების საკითხებია განხილული. იგი მნიშვნელოვანია დისერტაციისთვის, რადგან იგი იძლევა შესაძლებლობას, განვიხილოთ, როგორ შევიდა საავტორო უფლებები ტექნოლოგიურ სფეროებში და როგორ მოქმედებს ინტელექტუალური სამართლის საკუთრების პრინციპები ციფრულ ეპოქაში.

Star Athletica, L.L.C. v. Varsity Brands, Inc. (2017)

ამ საქმეში უზენაესი სასამართლო სწავლობს ფუნქციურობისა და თვალსაჩინოების კონფლიქტს დიზაინის ინტელექტუალურ საკუთრებაში. პრეცედენტი განსაკუთრებით რელევანტურია დისერტაციისთვის, რადგან იგი ავლენს საკუთრების უფლების საზღვრებს დიზაინის სფეროში.

A&M Records, Inc. v. Napster, Inc. (2001)

სასამართლოს პრეცედენტი შეეხება ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვას ციფრულ გარემოში და განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს "Peer-to-Peer" ტექნოლოგიების გავლენას საავტორო უფლებებზე. წინამდებარე სასამართლოს გადაწყვეტილება სადისერტაციო ნაშრომში ღირებული წყაროა ციფრული ეპოქის პრობლემური თავისებურებებისა და საკუთრების დაცვის საჭიროებების ანალიზისთვის.

Campbell v. Acuff-Rose Music, Inc. (1994)

ამ საქმეში უზენაესი სასამართლო განმარტავს "Fair Use"-ის (სამართლიანი გამოყენება) პრინციპს, რაც საავტორო უფლებების დაცვის კონტექსტში მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს. აღნიშნული პრეცედენტი ასევე ღირებულია სადისერტაციო ნაშრომისთვის.

კვლევის შედეგები, მიგნებები და მეცნიერული განსჯა

სადოქტორო ნაშრომის ფარგლებში განხორციელდა კომპლექსური კვლევა, რომელმაც შესაძლებლობა მისცა ავტორს ქონებრივი და ინტელექტუალური უფლებების დოგმატური სტრუქტურის, სამართლებრივი რეჟიმებისა და პრაქტიკული განხორციელების სრულფასოვანი შეფასება ჩაეტარებინა. კვლევამ არა მხოლოდ გააანალიზა არსებული საკანონმდებლო ჩარჩო, არამედ გამოავლინა რიგი მწყობრი და სისტემური ხარვეზები, რომელთა მოგვარება აუცილებელია ქონებრივი ურთიერთობების გაუმჯობესებისა და სამართლებრივი უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად.

1. სამოქალაქო კოდექსის მე-7 მუხლის რედაქციული ხარვეზი: დადგენილია, რომ მოქმედი რედაქცია

ტერმინოლოგიური და ლოგიკური თვალსაზრისით არასწორად გვთავაზობს ქონების ობიექტების კლასიფიკაციას, რის შედეგადაც მატერიალურ სიკეთეს შესაძლოა მიენიჭოს არაქონებრივი ღირებულება, რაც სამართლებრივად გაუმართავია. ავტორის მიერ შემოთავაზებული რედაქცია (ქონებრივი ღირებულების მატერიალური და ქონებრივი/არაქონებრივი ღირებულების არამატერიალური სიკეთე) გამორიცხავს არსებით შეცდომას და ქმნის თანხვედრას ქონების ახალი, ავტორისეული განსაზღვრების — „სამართლებრივი ძალაუფლების ნაყოფის“ — შინაარსთან.

2. ქონების ცნების დოგმატური განვითარება:

დისერტანტმა შეიმუშავა ფუნქციურად გაწონასწორებული და თეორიულად დასაბუთებული დეფინიცია ქონების შესახებ, რომელიც აერთიანებს კლასიკურ რომაულ-იურიდიულ პოზიციებს, პრუდონისეულ კრიტიკულ ხედვასა და თანამედროვე სოციალური ფუნქციის თეორიას. ამრიგად, წარმოდგენილია ქონების ინტეგრირებული დეფინიცია, როგორც სამართლებრივი ძალაუფლების სამართლებრივ-ფილოსოფიური გამოხატულება.

3. არამატერიალური ქონებრივი სიკეთეების დიფერენცირება: გამოკვეთილია, რომ მოქმედი კანონმდებლობა სათანადოდ ვერ ასახავებს ინტელექტუალურ და სანივთო სამართლის არამატერიალურ ობიექტებს. ავტორი ასაბუთებს, რომ ინტელექტუალური სიკეთე უნდა განისაზღვროს როგორც იდეალური სხეულის მქონე ობიექტი, რაც სისტემურად უნდა გამოიხატოს კანონმდებლობაში.

4. სასელექციო უფლება როგორც ცალკე სამართლებრივი ინსტიტუტი: დასაბუთდა, რომ სასელექციო უფლებები არსობრივად განსხვავდებიან სამრეწველო საკუთრების კლასიკური ფორმებისგან და საჭიროებენ ცალკე სამართლებრივ რეგულირებას. აღნიშნული მიდგომა

შესაბამისობაშია საერთაშორისო სტანდარტებთან (UPOV), რაც გამყარებულია დოქტრინალური და პრაქტიკული არგუმენტებით.

5. მექანიკური სატრანსპორტო საშუალებების სამართლებრივი კვალიფიკაცია: ნაშრომში დასტურდება, რომ აღნიშნული ობიექტები გამოთიშულია მოძრავი ნივთის სამართლებრივი რეჟიმიდან არა მხოლოდ მათი ბუნებრივი მახასიათებლების, არამედ ნორმატიული კატეგორიზაციის გამო. ავტორის პოზიციაა, რომ ასეთ ობიექტებზე უნდა მოქმედებდეს სპეციალური სამართლებრივი რეჟიმი, ცალკე სამოქალაქო სამართლის მექანიზმების ფარგლებს გარეთ.

6. მიწის საკუთრების მიზნობრივი გამოყენების ვალდებულება: დისერტანტი ასაბუთებს, რომ მესაკუთრისთვის მიზნობრივი გამოყენების ვალდებულების სამართლებრივი რეგულაცია უნდა გაძლიერდეს პოზიტიური ვალდებულებების დანერგვით. შეთავაზებულია ადმინისტრაციული და სისხლისსამართლებრივი რეგულაციების სისტემური მიმოხილვა და მათი გამოკვლევის შედეგად რეკომენდირებული სპეციალური ნორმების აღდგენა და ჰარმონიზაცია ევროპულ პრაქტიკასთან.

7. გეოსივრცითი მონაცემების როლი საკუთრების რეგისტრაციაში: ნაშრომში წარმოჩენილია საკომლო წიგნების სიზუსტის დეფიციტი, როგორც საკუთრების სტაბილურობისა და საჯაროობის პრინციპის ერთ-ერთი მთავარი დაბრკოლება.

8. ქონების ცნების მოდერნიზაცია (147-ე მუხლი): დასკვნაში ფორმულირებულია ქონების ახალი დეფინიცია, რომელიც სისტემურად შეესაბამება საკუთრების თანამედროვე სოციალურ-ფუნქციურ კონტექსტს და ქმნის კანონმდებლობის ინტერპრეტაციისთვის ერთიან თეორიულ და პრაქტიკულ ჩარჩოს.

დასკვნითი შეფასება: ნაშრომის ძირითადი მიგნებები არ შემოიფარგლება არსებული მდგომარეობის კრიტიკით; მათ საფუძვლად უდევს კონსტრუქციული ხედვა, რომელიც მიმართულია კერძო სამართლის დოგმატიკის გადრეზავასა და სამართლებრივი ინსტიტუტების განვითარებაზე. დისერტანტის მიდგომა გამოირჩევა როგორც თეორიული არგუმენტაციის სიღრმით, ისე პრაქტიკული პრობლემების მეცნიერული ანალიზით, რაც კვლევას ანიჭებს მაღალ მეცნიერულ და პრაქტიკულ ღირებულებას.

დასკვნა/რეკომენდაციები

სადოქტორო ნაშრომზე მუშაობა მოიცავს 2021 წლიდან 2024 წლამდე დროის მონაკვეთს. 2022 წლის სექტემბრიდან ნოემბრამდე კვლევა მიმდინარეობდა უნგრეთში, ეოტვოს ლორანდის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, უნგრეთის პარლამენტში, პიტერ პაზმანის კათოლიკურ უნივერსიტეტსა და უნგრეთის ნოტრაიუსთა პალატაში; 2023 წლის თებერვლიდან აპრილამდე სლოვაკეთში, იან კომენსკის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის კათედრაზე, ხოლო 2024 წლის სექტემბრიდან ნოემბრის ჩათვლით აშშ-ში, ბრიგჰემ იანგისა და ნოტრ დამის უნივერსიტეტებში.

ჩატარებული სადისერტაციო კვლევის შედეგებმა მომცა შესაძლებლობა წარმოვადგინო ქვემოთ მოცემული დასკვნები, რომლებიც შესაბამისობაშია ამ დისერტაციის მიზნებსა და ამოცანებთან და ესადაგება გამოთქმულ ჰიპოთეზას.

1. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-7 მუხლის ტექსტი: „კერძო სამართლებრივი ურთიერთობის ობიექტი შეიძლება იყოს ქონებრივი ან არაქონებრივი ღირებულების მატერიალური და არამატერიალური სიკეთე, რომელიც კანონით დადგენილი წესით ბრუნვიდან არ არის ამოღებული“, - რედაქციულად უზუსტოა, რადგან ვერ გადმოსცემს ნაგულისხმევ

შინაარსს, რომელსაც ქართველი მეცნიერები ცალსახად განმარტავენ ლიტერატურაში, მათ შორის, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარებსა და სახელმძღვანელოებში. ტექსტი ისე იკითხება, თითქოს მატერიალური სიკეთე, ანუ სხეულის მქონე ნივთი შეიძლება იყოს არაქონებრივი ღირებულებისაც, რაც შეუძლებელია. აქედან გამომდინარე, საჭიროა ტექსტი შინაარსობრივად დაზუსტდეს და შეიცვალოს შემდეგით: „კერძოსამართლებრივი ობიექტი შეიძლება იყოს ქონებრივი ღირებულების მატერიალური და ქონებრივი ან არაქონებრივი ღირებულების არამატერიალური სიკეთე, რომელიც კანონით დადგენილი წესით ბრუნვიდან არ არის ამოღებული“.

2. ქონების ცნებების შეჯერებით სხვადასხვა ეპოქის მეცნიერთა ნააზრევებთან, ნაშრომში შემოთავაზებულია ახალი განსაზღვრება, რომელმაც უფრო ზუსტად შეიძლება გადმოსცეს ქონების უზოგადესი შინაარსი და გაამდიდროს ქართული იურიდიული ლიტერატურა: კერძოდ, „ქონება არის სამართლებრივი ძალაუფლების ნაყოფი, რომელიც მოიცავს მატერიალურ და არამატერიალურ სიკეთეებს“.
3. სპეციალურ კანონთან, კერძოდ, „დიზაინის შესახებ“ საქართველოს კანონთან ტერმინოლოგიის ერთიანობის შენარჩუნების მიზნით, სამოქალაქო კოდექსის მე-4 წიგნის მეორე კარის „სამრეწველო საკუთრების“ 1100-ე მუხლის ტერმინი „სამრეწველო ნიმუში“ მიზანშეწონილია შეიცვალოს ტერმინით „დიზაინი“.
4. უზოგადესად, საკუთრების უფლება იურიდიული უფლებაა, რომელიც პირს აძლევს განკარგვის შესაძლებლობას. ნივთი კი, შესაძლოა იყოს მატერიალური: უძრავი და მოძრავი საგნები და მათთან დაკავშირებული უფლებები, მოთხოვნები.

საკუთრების უფლების თანამედროვე თეორიებთან შეჯერების საფუძველზე შემუშავებულია დისერტანტისეული განსაზღვრება: „საკუთრება არის უფლება, რომელიც გამოიხატება ცალმხრივი ან ორმხრივი გარიგების მესაკუთრის შესაბამისი მოქმედებით ქონების ობიექტთან და ურთიერთობაში ჩართულ პირებთან მიმართებით“.

5. საქართველოში მოქმედი მიწაზე უფლებათა რეგისტრაციის სამართლებრივი საფუძვლები ვერ აკმაყოფილებს თანამედროვე სამართლებრივ სტანდარტს, საკუთრების უფლების დამდგენი დოკუმენტები, მაგალითად, საკომლო ჩანაწერი, შეუსაბამოა დღევანდელ გეოსივრცით მონაცემებთან.
6. საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მონაცემების შესწავლით პირველად არის განხილული მიწის რეფორმების შედეგები საქართველოს დამოუკიდებლობიდან დღემდე.
7. გამოიკვეთა საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს „ავტორიზებული მომხმარებლის“ ინსტიტუტის როლი ქვეყნის მარეგისტრირებელი სისტემის დეცენტრალიზაციაში საჯარო და კერძო სამართლის იურიდიული პირებისათვის დელეგირებული უფლებამოსილებების თანაფარდობის უზრუნველყოფის გზით.
8. გამოიკვეთა ამზომველის ჩართვის მნიშვნელობა და მისი როლი მიწის რეგისტრაციის პროცესში. პირველად გამახვილდა ყურადღება საამზომველო საქმიანობის საკანონმდებლო მოწესრიგების აუცილებლობაზე საქართველოში.
9. გამოკვლეული და წარმოჩენილია მიწის პრივატიზაციისა და რეპრივატიზაციის მდგომარეობა,

მიწის კონსოლიდაციის სამართლებრივ ასპექტებთან ერთად, როგორც პრობლემა ქართულ სამართლებრივ წესრიგში. კვლევით ნაჩვენებია, რომ მიწის ფრაგმენტირებული საკუთრება ხელშემშლელია სოფლის მეურნეობის განვითარებისთვის და მესაკუთრეებს ართმევს მიწის სოციალური ფუნქციით სარგებლობის საშუალებას, რაც პოსტსაბჭოური ეპოქის შესაბამისი მიწის განაწილების პოლიტიკის შედეგია. შედეგად, მიწის კონსოლიდაციის ხელშეწყობის მიზნით, რეპრივატიზაცია და მიწის საბჭოების შექმნა მიზანშეწონილია.

10. ქართულ სამეცნიერო ლიტერატურაში ახალი შეხედულებების წარმოჩენის მიზნით, ნაშრომში აღწერილია მიწათსარგებლობის, ანუ მიწის მიზნობრივი დანიშნულების შეცვლის სამართლებრივი თავისებურებანი და უცხო ქვეყნის მოქალაქეების მიერ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შეძენის გზები.
11. პირველად არის განხილული გეოინფორმაციული სისტემების როლი და რეკომენდებულია მათი ინტეგრირება საქართველოს კანონმდებლობაში, რადგან ანგარიშგასაწევია გეოინფორმაციული სისტემების დიდი როლი მიწის რეგისტრაციის დროს საკადასტრო აზომვითი ნახაზის სიზუსტის უზრუნველყოფაში, რაც იცავს მფლობელის უფლებას და საფუძველს უქმნის სამართლებრივი და ფაქტობრივი მონაცემების ურთიერთთანხვედრას.
12. მიზანშეწონილია ჩამოყალიბდეს საკანონმდებლო დანაწესი, რომ სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთზე საკუთრების უფლების „აღიარებისას“ ნაკვეთის მესაკუთრეს შეეზღუდოს გასხვისება 10 წლით და დადგინდეს კანონის ნორმით, რომ ნაკვეთი გამოყენებულ იქნას მიზნობრივი დანიშნულებისამებრ.

13. სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის პროცესში აუცილებელია განმცხადებლისთვის შეპასუხების უფლების უზრუნველყოფა, სააპელაციო პალატის საქმიანობის დამოუკიდებლობის გამყარება და გასაჩივრების პროცესისთვის უსამართლო საფასურის გაუქმება, რაც სამართლებრივად სამართლიან და მომხმარებელზე ორიენტირებულ მიდგომას შექმნის.

კვლევა განსაზღვრავს და ეხება საქართველოს იურისდიქციაში არსებულ ქონებრივ ურთიერთობებთან დაკავშირებულ სამართლებრივ ხარვეზებს, რომლებიც ეხება საკუთრების უფლებას, უძრავი ქონების, კერძოდ, მიწის რეგისტრაციას და არა-სანივთოსამართლისეული არამატერიალური ქონებრივი სიკეთეების, კერძოდ, ინტელექტუალურ უფლებათა სამართლისეულ ზოგიერთ საკითხს უფლებათა მოპოვების ჭრილში. შემოთავაზებული რეკომენდაციები და დისერტანტისეული განსაზღვრებები მიზნად ისახავს სამართლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესებას, მესაკუთრეთა კანონიერი ინტერესების დაცვის უზრუნველყოფასა და თანამედროვე მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მყოფი ყოვლისმომცველი სამართლებრივი წესრიგის შემუშავებას. ამ კვლევით მნიშვნელოვანი თეორიული და პრაქტიკული ნაბიჯი გადაიდგა.

Grigol Robakidze University

With the right of manuscript

Tornike Merebashvili

Acquisition of Rights to Tangible and Intangible Property

Educational programme: Law

Thesis is presented for obtaining of the PhD Degree in Law

Abstract

Tbilisi

2025

Grigol Robakidze University

Scientific supervisor: **Davit Dzamukashvili**

Doctor of Law, Professor

Co-supervisor: **Ludovit Macaj**

Doctor of Philosophy, Assistant Professor

The dissertation is available at the library of Grigol Robakidze University, Tbilisi, Irina Enukidze №3 (David Agmashenebeli Alley 13).

Table of Contents

Introduction.....	39
Methodology and Research Description.....	41
Review of Scientific Literature.....	42
Research Findings and Discussion.....	57
Conclusion / Recommendations.....	59

Introduction

Research Problems and Relevance of the Topic.

This study was motivated by recent developments in copyright and intellectual property legislation, particularly within the Georgian legal order. It traces the evolution of Georgian law since independence, examining legislative amendments, institutional formation, and the introduction of registration systems. Although considerable progress has been made, important shortcomings persist. Chief among them is the need to refine legal mechanisms for the effective protection, acquisition, and registration of copyright and other intellectual property (IP) rights.

The framework for acquiring rights to both tangible and intangible property in Georgia has undergone significant changes. The National Agency of Public Registry now oversees the registration of property rights, and significant reforms have enhanced both accuracy and transparency. In parallel, Sakpatenti was established to administer IP rights and is periodically harmonised with European Union standards and international treaties.

Nevertheless, the Civil Code still contains editorial and terminological inconsistencies that impede the effective protection of property rights. Additional challenges arise in acquiring ownership of agricultural land, including purchases by unscrupulous actors and the continuing fragmentation of holdings, an issue familiar to many small-land states.

In the IP domain, the dissertation underscores the importance of modern citation standards and identifies deficiencies that jeopardise authors' moral rights. Correct citation methodology, it argues, is essential to safeguarding these rights across time and space.

Adopting an integrated approach to copyright and IP law, the work combines literature review with doctrinal and practical analysis. Legal

theory and practice are treated as mutually reinforcing; separating them would, in the author's view, diminish the integrity of the research.

Research Goal and Objectives.

Using historical, comparative law, and hermeneutic methods, the dissertation examines the concepts of property, ownership, and the acquisition of rights. It proposes new definitions and offers amendments to the Civil Code of Georgia. Specific problems and solutions are presented for acquiring ownership of agricultural land legally held by natural and legal persons. The research also explores the use of geoinformation systems (GIS) and advocates for their integration into Georgian educational institutions, state agencies, and legislation. A comparative analysis of the procedures for obtaining rights in real property and in IP objects reveals both convergences and divergences, generating new knowledge for Georgian legal scholarship.

Hypothesis.

Georgian private-law legislation—particularly the Civil Code—contains substantive and terminological shortcomings that hinder the coherent regulation of rights in both tangible and intangible assets. Existing definitions of “property” and “ownership” in Georgian legal literature require clarification. Refinement will reduce interpretive ambiguity and enhance doctrinal precision, especially regarding the acquisition of rights in real estate (notably land) and certain IP objects. A critical evaluation of past reforms shows that current legislative and scholarly concepts remain inadequate.

By conducting a comparative analysis and drawing on best practices, this study identifies concrete legislative gaps and recommends reforms to streamline the acquisition and registration of property and IP rights while improving public accessibility. The findings should facilitate the

correction of statutory inaccuracies, simplify land-registration procedures, and strengthen the protection of lawful owners' rights.

Methodology and research description

This doctoral research adopts an interdisciplinary approach, combining several key methods to ensure a comprehensive analysis of both theoretical and practical challenges in the regulation of property and intellectual rights. The selected methods align with the research goals and objectives and support a nuanced examination of the legal mechanisms involved.

Hermeneutic Method:

This method is used for the content-based, structural, and linguistic analysis of legal texts, particularly concerning the interpretation of ownership, property, and the acquisition of rights. Its application is especially relevant in light of the terminological and editorial inconsistencies found in the Civil Code of Georgia, which often lead to interpretive ambiguities and practical difficulties.

Historical Method:

The historical method enables an exploration of the evolution of property relations and property law, from ancient Roman law through Georgian legal traditions to the modern era. This method provides a contextual foundation for understanding current legal frameworks and highlights the continuity and transformation of key legal concepts over time.

Comparative Legal Analysis:

This approach compares Georgian civil law with legal systems in other jurisdictions, focusing on both classical Roman doctrine and contemporary European (especially German and French) legal frameworks, as well as international norms. Such a comparison helps identify legislative shortcomings and informs reform proposals.

Analytical-Descriptive Method:

This method is employed to examine the classification of property objects, the legal mechanisms for acquiring rights over them, and the relevant registration procedures. It covers both immovable and movable property, as well as intellectual property rights. Special attention is given to legal and procedural issues related to Georgia's Public Registry and Sakpatenti.

A significant part of the research also investigates the legal and practical dimensions of geographic information systems (GIS), particularly in the context of real estate registration and boundary determination. Incorporating GIS as a technological tool enhances the accuracy, transparency, and efficiency of property registration and cadastral processes.

Scientific literature review

The review of the literature used in the dissertation allows for a better understanding of the essence of theoretical and practical issues of property and intellectual property law, which is of great importance for the legal space of Georgia. At the same time, the sources used in the dissertation widely cover the social function of property, the principles of intellectual property law, the legal mechanisms of registration of real estate, the importance of intellectual property rights, and in general, the process of obtaining intellectual property and intellectual rights to both tangible and intangible property.

The social function of property is of central importance in law, occupying a large place in modern legal discourse. The literature presented in the dissertation deals with and discusses the right to property as not only an individual privilege, but also an institution aimed at the public interest. Special attention is paid to the existence of the social function of property in legal systems. Both in the international and Georgian legal context.

The principles of property law are considered the foundation of the legal regulation of property and things. The theoretical sources used in the work focus on the individual and collective characteristics of property, including the legal grounds for restricting property. The analysis of these issues is a good condition for the development of Georgian legal practice, since the field of property law is still developing since independence and requires an understanding of Western experience.

Registration of real estate is one of the key issues in the orbit of the legal order, which ensures the protection of property rights. Proper protection. The literature used in the paper highlights various registration systems and examines their role in the formation of property protection mechanisms. These sources are indeed invaluable, as the Georgian real estate registration system still needs institutional strengthening.

Intellectual property is a rapidly developing area of modern law, which is related to the protection of objects of intellectual creation and the exercise of rights over them. Authors in the sources used pay great attention to the legal foundations of intellectual property, including patents, copyrights, and international. The legal significance of the order. These topics are becoming especially relevant for the legal reality of Georgia, where economic and technological development is directly related to the protection of intellectual property.

The key issue of the dissertation, the acquisition of rights, contains a wide range of legal discussions on things and intangible property. The scientific literature used reviews the legal mechanisms for obtaining property rights, including: Through transaction, inheritance, acquisition, and other legal means. In addition, obtaining rights to intangible property is a matter of concern. For Georgian law, this requires extensive research and consideration of international experience, since intangible property rights also include objects of intellectual property law.

Thus, the scientific literature, court decisions, and other sources used in the dissertation create A valuable collection of knowledge for research on property, copyright, and intellectual property law. Each of these sources provides both theoretical and practical knowledge, which is a necessary basis for the development of the Georgian legal system, as well as further research.

Georgian Literature:

Monica Gabunia's work " *The Social Function of Property in the Context of the Exercise of Land Ownership Rights* ". The author, as a result of the research, conveys to us that the property right has not only a political, but also a social (social) significance. The author discusses in detail how property rights can be interconnected with social interests, especially in the context of land ownership. The research provides theoretical foundations for understanding and understanding the social function of property rights, all of which is important for the development of legal mechanisms regulating property rights to real estate in Georgia.

Besarion Zoidze's work "*Georgian Civil Law*" is A fundamental research and valuable work for Georgian science, which relates to and studies the basic principles of civil law and its development in Georgia. The author deeply understands property rights and issues of property and property relations in general, thereby creating knowledge for legal discourse of both theoretical and practical importance. The special value of the work lies in the fact that It is that it discusses issues of Georgian civil law from a historical perspective. In context. Besarion Zoidze describes the formation of the Georgian property legal tradition and establishes the connection between changes in legal institutions and the socio-economic environment. His analysis allows MK Vlevar to understand how property rights developed in Georgia and how these processes were reflected in legal documents and various norms. The work consistently covers the principles of property law, such as property protection mechanisms, real estate registration, and the

interaction of public and private property. Zoidze specifically discusses the importance of the social function of property rights and its impact on the process of legislation and practical application. *"Georgian Civil Law"* is important knowledge in Georgian legal science, as it combines theoretical and practical views, and is a clear example of the fact that law and legal research are a combination of theory and practice. The author clearly and concisely presents the Georgian civil law system and its historical background. The development of the work is a valuable resource. Not only for scholars, but also for practicing lawyers who are interested in studying property rights and property law. Zoidze's work represents both the foundation of legal knowledge and a new perspective for Georgian legal research.

„Property Law," published by Besarion Zoidze in 1999, is a relatively early work that lays the foundation for property law and its understanding in Georgia. The work discusses the basic principles and norms related to property rights, which will be discussed in more detail later. It is expanded upon in the author's 2003 work.

Ekaterine Lapachi's work *"The Impact of Registration of Intellectual Property Rights on Immovable Property on the Implementation and Protection of Intellectual Property Rights."* It is the only study that in-depth examines the process of registration of rights to immovable property in Georgia and its impact on the protection of property rights. In the work, the author focuses on the legal mechanisms of registration; thus, the legal practice of real estate is also clearly discussed. The author highlights how registration ensures the protection of property rights, the features and grounds for obtaining property rights by the legitimate owner, and the guarantee of property protection from third parties. This scientific work emphasizes that the registration process is not only a mechanism for formal recognition of rights, but also an integral part of the legal practice of property, which contributes to economic and social stability. The author also discusses the main criteria of the registration system, including the principle of publicity. The study emphasizes that the flawed legal order and mechanisms of the registration process can be a major source of

disputes in property-related relations. Accordingly, Lafachi's work significantly contributes not only to the theoretical understanding of property rights protection but also offers practical knowledge and recommendations aimed at improving the registration system. In the Georgian context, where the development of the real estate registration system is necessary both for the sake of harmonization with domestic legal practice and international standards, which, of course, is related to integration into the European Union, the study is relevant. Ekaterine Lapac argues that the proper functioning of the registration system creates a legal system a prerequisite for development, which is especially important for attracting international investments and ensuring transparency in the real estate market. Thus, the work is invaluable. It is a source for both dissertations and scholars in general, which not only reveals critical aspects of the registration system, but also offers directions for improving legal practice and policy, which is necessary for the protection and development of property rights in modern Georgia.

David Dzamukashvili's work *"Intellectual Property Law"* is one of the most in-depth works in this field in Georgia. The author covers the foundations of the legal order of intellectual property, the history of the field, and Theoretical and practical features. Discusses the importance of both Georgia's legal reality and intellectual property protection in international law. In terms of Dzamukashvili analyzes various areas of intellectual property, including copyright, patents, trademarks, and design protection issues. The work emphasizes that intellectual property law is one of the main important areas of law, which promotes the development of innovation and creative activity, protection of the rights of the inventor and the author. The author points out the features and needs associated with the process of harmonization with international standards. The author discusses the legal and institutional mechanisms in the field of intellectual property, including judicial practice and administrative issues of obtaining rights, which creates the theoretical basis necessary for identifying practical problems. The discussion of the global context adds additional significance to the work. Dzamukashvili notes that the protection of

intellectual property is directly related to the economic development of a country and the well-being of authors and inventors. with the disclosure of opportunities. The work highlights that in the conditions of globalization, the convergence of intellectual property order systems and compliance with international norms is necessary for Georgia. Thus, David Dzamukashvili's work is a good basis for both scientists and practitioners who are interested in intellectual property legal issues. The work not only discusses the causes of existing problems, but also offers recommendations aimed at improving the mechanisms for protecting intellectual property in the Georgian legal system.

David Dzamukashvili's early work, "*Intellectual Property Law*," is an analysis of the foundations of this field in Georgia. The work reflects the legal order of that time and the peculiarities of obtaining and protecting intellectual property rights.

Lado Chanturia's work "*Property of Immovable Property*" devotes its key topic to the legal essence and practical significance of property rights with real estate. The author aims not only to explain legal norms but also to develop their systematic and functional analysis, which allows researchers and readers to understand the regulatory framework of property. To understand and understand the legal mechanisms more deeply. The work focuses on the social and economic content of property rights, which gives this system a much broader value than just a mechanism for implementing individual rights. Chanturia argues that the legal nature of property necessarily includes responsibility, which implies its use in a way that is tailored to the well-being of society. The author describes the features of the legal status of real estate and touches on issues that are key in property relations. The study impressively presents the process of registration of ownership rights to real estate. Transparency and publicity of registration, in Chanturia's view, are not only a guarantee of property protection, but also a tool for the economic development of the land market. The work is also distinguished by the fact that it discusses property issues not in isolation, but in conjunction with the legal,

historical, and social context. With this approach, the author confirms that the legal order of real estate directly affects the economic and cultural environment of society. With this diverse analysis, *"Property of Immovable Property"* is not only a legal text, but also an excellent practical guide, which represents a worthy and irreplaceable resource for modern lawyers and researchers. The author's vision enriches the Georgian legal space with the distinctiveness of his formulations and deep intellectual analysis.

Lado Chanturia's work " *Methodology of Judicial Decision-Making in Civil Cases* " reflects the analysis of judicial practice and legal approaches. The work focuses on the peculiarities of considering civil cases and the process of making judicial decisions, which is the best guide to the study of law.

Intellectual property and its legal aspects:

Stim's 2022 work, entitled *"Patent, Copyright, and Trademark: An Intellectual Property Desk Reference"*, is one of the authoritative studies and in-depth content guides in the field of intellectual property. The author discusses the legal order of the main elements of intellectual property - patents, copyrights, and trademarks - with exceptional accuracy. The work is based on both historical and contemporary practice, which allows the reader, researcher, to gain a deeper understanding of the legal principles of intellectual property protection and the legal issues related to them. In the work, the author focuses on the peculiarities of obtaining a patent as a legal means of innovation and technological development. Mechanism. It discusses the procedures for obtaining a patent, its legal basis, and scope. In addition, special emphasis is placed on international norms related to patent protection, including such institutions as the PCT (Patent Cooperation Treaty) and TRIPS (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights). Regarding copyright, Stim presents a new perspective on the development of copyright, contemporary problems, and the impact of the digital age on this area. Special attention is paid

to copyright protection and legal mechanisms aimed at ensuring the protection of creativity, especially in the areas of plagiarism and copyright infringement. In the section on trademarks, the author examines in depth the importance of trademarks as a fundamental aspect of the legal protection of entrepreneurs. He clearly explains the registration process, the rights of owners, and the legal consequences of trademark infringement. Special attention is paid to the protection of trademarks in the context of globalization and the problems of legal protection of "brands" in international markets. The work is distinguished by its scientific depth and potential for practical application, which makes it a unique resource for both the academic community and practicing lawyers. The Stim text is an important material for a comprehensive understanding of intellectual property law and for promoting the further development of this field.

Sen A., 2012. Amartya Sen's work " *Elements of a Theory of Human Rights* " deals with the theoretical aspects of human rights, where the property right is considered a basic human right. This work acquires special importance in terms of the development of legal theory. Sen considers the property right not only as a component of individual freedom, but also as a condition for social justice and development. His approach to the development of legal theory is positive, especially in the sense that human rights should be understood not in isolation, but in a broader societal context. This work is particularly noteworthy in examining contemporary challenges to governance, legal pluralism, and human rights protection.

Bugbee's 1967 work, " *Genesis of American Patent and Copyright Law* , " is an authoritative study that covers the process of formation of the intellectual property legal system in the United States. The author discusses the legal institutions of patent and copyright from a historical perspective, which contributes to a better representation, understanding, and scientific understanding of this field for the modern legal system. In the research work, the author reviews the articles and provisions of the US Constitution that formed the basis for the formation of the intellectual property system. Bugbee offers the

reader an in-depth analysis of the social, economic, and cultural factors that contributed to the development of the ideas of patent and copyright and their legal framework. In discussing the legal institution of patents, the author focuses on encouraging inventive step and technological progress in general, which is one of the main goals of the patent law system. The paper discusses the legal and political processes that have contributed to the patent owner's establishment of protection mechanisms and their application in practice. In his analysis of copyright, Bugbee explores not only the legal order of this institution but also its cultural and social role. He focuses on how copyright was given special importance in the development of education, literature, and culture, which were crucial for increasing the intellectual and creative potential of American society. The work is distinguished by its chronological approach, which allows the researcher to step by step familiarize himself with the set of legal and historical events that laid the foundation for the modern American intellectual property legal system. Bugbee's research covers both national-level issues and international influences, which gives the work a multifaceted, multi- and interdisciplinary character and presents the study of intellectual property development issues in a new light. This work is an indispensable resource for legal historians and intellectual property scholars interested not only in the development of the American legal system but also in understanding the ideas and values that shaped that system.

Bouchoux DE, 1999. Darrell Buchuks's work " *Intellectual Property: The Law of Trademarks, Copyrights, Patents, Trade Secrets* " covers the practical and legal aspects of the main categories of intellectual property, which is especially important for supporting arguments in dissertation research.

WIPO, 2016. " *Understanding Copyright and Related Rights* " is an international practical guide to the content of copyright and related rights. This work is valuable for understanding the basic principles of the intellectual property regime.

Legal and economic understanding of intellectual property intersecting. Landes and Posner, in their work *"The Economic Structure of Intellectual Property Law"* (2003), examine economic models that underlie the protection of intellectual property, particularly inventions. They acquire a crucial importance in the process of creation. This work emphasizes the interrelationship between property and economics, which underlies modern intellectual property legal systems.

Lemley (2005, 2015) criticizes the phenomenon of "free use" of intellectual property and shows how more effective mechanisms for protecting property rights can be developed. His research draws on John Locke's theories of ownership, discussed in *the Second Treatise*. Locke's work, which focuses on human labor and property, is one of the important sources for the philosophical foundation of intellectual property.

Moore's 2011 work, *"Intellectual Property,"* is a distinguished analysis of the philosophical and theoretical foundations of intellectual property. The author elaborates and reviews the essence of the moral and legal principles of property and examines how these principles affect public relations, including social, economic, and cultural processes.

One of the main goals of the work is to provide a philosophical understanding of the idea of property, based on classical and modern theories. Moore connects the moral foundations of intellectual property with human creative freedom, innovation, and the development of society. He identifies how property rights shape the structure of relationships between individuals and how this structure determines the functioning of economic and social institutions. The author focuses on the issue of personal non-property rights in intellectual property. Moore criticizes and analyzes existing legal systems. The work discusses the balance between the protection of intellectual property and the needs of society, which ensures both the

protection of creative freedom and the general well-being of society. *"Intellectual Property"* also addressed issues such as the problematic features of intellectual property law in the digital age, the impact of international norms on national order, and the possibilities for global harmonization of property rights. Moore focuses on how intellectual property law should evolve in a way that ensures technological and social progress, while at the same time protecting the rights of creators, the inventors' grandparents. Moore's work is not only of academic but also of practical importance, as it offers the reader a new perspective on the importance of intellectual property in modern society. This work is valuable in the work of both legal theorists and practicing lawyers, as it combines the moral and legal principles of intellectual property and presents them from a new, deep, and systematic perspective.

Regarding the historical development of intellectual property and its cultural role, Nascimento (2016) examines the impact of the first patents on the development of glass technology. He shows how it facilitated the development of the formation of the patent legal system was facilitated by technological progress, which was positively reflected in the Industrial Revolution.

Op den Kamp and Hunter, in their work *"A History of Intellectual Property in 50 Objects"* (Cambridge), extensively discuss intellectual property based on practical examples. This study covers in detail the legal features of obtaining ownership rights to objects under patent and copyright law.

Kanagavel (2003) examines the functionality of patents, trademarks, and copyrights in an international context, which is used in this dissertation in the context of comparative law research.

Geographical aspects and social impact of ownership:

Bramley, C., 2023. " *A Review of the Socio-Economic Impact of Geographical Indications: Considerations for the Developing World*" examines the social and economic impact of geographical indications, particularly in developing countries. This paper demonstrates the significant role geography plays in law, highlighting the interdisciplinary and multidisciplinary nature of the field.

Braverman, I., 2010. Braverman's work " *Hidden in Plain View: Legal Geography from a Visual Perspective* " explores legal geography from a visual perspective, providing an interdisciplinary analysis of property relations and geographic data.

Bowers KJ, Johnson SD, 2004. " *Using Geographic Information Systems in Crime Analysis* " describes the use of geographic information systems (GIS) in the legal analysis process. This paper shows how geographic data can be used to protect property and improve the legal order.

Verschuuren B., 2007. " *An overview of cultural and spiritual values in ecosystem management and conservation strategies.* " The study aims to demonstrate the cultural and spiritual values in ecosystem management. The work is useful for researching the legal and social aspects of land use and ecological protection issues.

Ventura SJ, 1995. " *The use of geographic information systems in local government*" describes the use of geographic information systems (GIS) in local government. The paper highlights the role of GIS technology in the land management and registration process.

Whitecross R. " *Migrants, settlers and refugees: Law and the contestation of 'citizenship' in Bhutan* " explores issues related to citizenship, migration and land ownership in the Bhutanese context.

The paper explores the importance of legal geography in social processes.

Tarasovičová Z., Saksa M., Blažík T., Faltán V., 2013. The paper "Changes *in* agricultural land use in the context of ongoing transformational processes in Slovakia" analyzes changes in agricultural land use in the context of ongoing transformational processes in Slovakia. The study examines in detail how socio-economic changes affect land management and use, as well as the process of acquiring property rights.

Tanawijaya H., Velisia M., 2022. " *Legality of transfer of land rights through selling and buying under hands according to land law* " discusses the legal mechanisms for the transfer of land ownership rights within the Indonesian legal order. The paper is based on a single court case, which improves the understanding of the theoretical and practical issues of the dissertation.

Vollrath D., 2012. The paper " *Land tenure, population, and long-run growth* " examines the social and legal content of land tenure, demographic growth, and the impact of this process on long-term economic development. Vollrath's research emphasizes the economic importance of the legal system regulating land tenure.

Kerski (2008) in his work "*The Role of GIS in Digital Earth Education* " Explores the important role of GIS in education and public affairs. GIS technologies are used as a means of data visualization and spatial analysis, which is important not only for technological but also for legal processes.

Leipnik (2007) discusses the use of GIS in cybersecurity and counterterrorism, which are particularly important in today's digital environment. His research argues that GIS technologies are essential to national security strategies.

Lerman (2004) focuses on the process of land transfer to individual ownership in post-Soviet countries, especially the example of Georgia. This work demonstrates the importance of land management and property rights, which are related to the use of geographic information systems and the legal order. At the intersection.

Legal and practical issues of property:

Demetriou D., 2014. " *Land Consolidation in Cyprus: Why is an Integrated Planning and Decision Support System Required?* " examines land consolidation in Cyprus. The author focuses on Local self-governing units and private cooperatives in the agricultural system on improving the system in the context of effective land management.

Das K., Chatterjee R., 2016. " *Geospatial Analysis in the Resolution of India-Bangladesh Enclave Issue*," the author suggests the role of geospatial analysis in the process of establishing state borders, which is critically important for ensuring fair property rights. Examines the role of demarcation in the context of legal protection of both private and state property.

Foreman S., 2012. " *Copyright Law: World Study* " reviews the legal principles of intellectual property on an international scale, providing a comparative legal perspective. It is very useful for research analysis.

Fritz B., 1981. " *Lehrbuch des Sachenrechts* " is a classic and authoritative work in the field of criminal law that goes into depth, examines the concepts of ownership, property, and other property rights, as well as the legal features of acquiring ownership rights to real estate.

Grgić A., Mataga Z., Longar M., & Vilfan A., 2007. " *The Right to Property Under the European Convention on Human Rights* " is a study of the international legal order of property rights. This work is

particularly valuable for understanding the protection of property rights in the European legal context.

Gowers A., 2006. " *Gowers Review of Intellectual Property* " is a theoretical source on intellectual property, focusing on copyright, patent, and trademark protection mechanisms.

Analysis of legal precedents

Considering the topic of the dissertation, the aforementioned precedential decisions provide a reasoned analysis of the legal development of intellectual property and provide us with an in-depth view of the protection of property rights and the determination of their boundaries in practice.

Federal Administrative Court (Bundesverwaltungsgericht), 9 November 2021, Case Reference: 4 C 1.20

This German court decision is a valuable example of the relationship between intellectual property and administrative law. This court decision is used in the dissertation to discuss the international comparison of legal principles.

Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co., Inc. (1991)

This precedent from the US Supreme Court defines a cornerstone of copyright protection, namely, content that does not meet a " minimum level of creativity " and is therefore not subject to protection. This case illustrates the clear definition of the boundaries of copyright and is essential for dissertation research.

Bateman v. Mnemonics, Inc. (1996)

This precedent addresses the issues of contractual transfer of copyright and the extension of ownership rights to technological products. It is

important for the thesis because it provides an opportunity to consider how copyright has entered technological fields and how intellectual property principles operate in the digital age.

Star Athletica, LLC v. Varsity Brands, Inc. (2017)

In this case, the Supreme Court examines the conflict between functionality and visibility in the intellectual property of designs. The precedent is particularly relevant to the thesis because it reveals the limits of property rights in the field of design.

A&M Records, Inc. v. Napster, Inc. (2001)

The court's precedent concerns the protection of intellectual property rights in the digital environment and pays special attention to the impact of "Peer-to-Peer" technologies on copyright. The decision of this court in the dissertation is a valuable source for analyzing the problematic features of the digital era and the need for property protection.

Campbell v. Acuff-Rose Music, Inc. (1994)

In this case, the Supreme Court explains the principle of "Fair Use", which is an important issue in the context of copyright protection. This precedent is also valuable for a dissertation.

Research results, findings, and scientific judgment

The doctoral thesis involved a comprehensive study that allowed the author to conduct a comprehensive assessment of the dogmatic structure, legal regimes, and practical implementation of property and intellectual rights. The study not only analyzed the existing legislative framework but also identified a number of structural and systemic shortcomings that need to be addressed to improve property relations and ensure legal security.

1. Editorial error in Article 7 of the Civil Code: It has been established that the current edition incorrectly proposes a classification of property objects from a terminological and logical point of view, as a result of which material goods may be assigned non-property value, which is legally incorrect. The edition proposed by the author (material goods of property value and intangible goods of property/non-property value) eliminates the essential error and creates consistency with the content of the author's new definition of property — “fruit of legal power”.

2. Dogmatic development of the concept of property:

The dissertation has developed a functionally balanced and theoretically grounded definition of property, which combines classical Roman-legal positions, Proudhon's critical vision, and modern social function theory. Thus, an integrated definition of property is presented as a legal-philosophical expression of legal power.

3. Differentiation of intangible property goods: It is highlighted that the current legislation fails to properly distinguish between intellectual and intangible objects of commercial law. The author argues that intellectual property should be defined as an object with an ideal body, which should be systematically expressed in the legislation.

4. Plant Variety Rights as a Separate Legal Institution: It has been argued that plant variety rights are fundamentally different from classical forms of industrial property and require separate legal regulation. This approach is in line with international standards (UPOV), which is supported by doctrinal and practical arguments.

5. Legal qualification of mechanical vehicles: The paper confirms that the aforementioned objects are excluded from the legal regime of movable property not only due to their natural characteristics, but also due to their normative categorization. The author's

position is that such objects should be subject to a special legal regime, outside the scope of separate civil law mechanisms.

6. Obligation to use land for its intended purpose: The dissertation argues that the legal regulation of the obligation of the owner to use it for its intended purpose should be strengthened by introducing positive obligations. A systematic review of administrative and criminal regulations is proposed and the restoration and harmonization of special norms recommended as a result of their study with European practice is recommended.

7. The role of geospatial data in property registration: The paper presents the lack of accuracy of household registers as one of the main obstacles to the principle of property stability and publicity.

8. Modernization of the concept of property (Article 147): The conclusion formulates a new definition of property, which systematically corresponds to the modern socio-functional context of property and creates a unified theoretical and practical framework for the interpretation of legislation.

Final assessment: The main findings of the work are not limited to criticism of the current situation; they are based on a constructive vision aimed at deepening the dogma of private law and the development of legal institutions. The dissertation's approach is distinguished by both the depth of theoretical argumentation and the scientific analysis of practical problems, which gives the research high scientific and practical value.

Conclusion/Recommendations

The doctoral thesis will be conducted from 2021 to 2024. From September to November 2022, the research was conducted in Hungary, at Eötvös Loránd State University, the Hungarian Parliament, the Péter Pázmány Catholic University, and the Hungarian Chamber of Notaries; from February to April 2023, at

the Department of Law, Jan Comenius State University, Slovakia; and from September to November 2024, at Brigham Young University and Notre Dame University in the USA.

The results of the dissertation research conducted allowed me to present the following conclusions, which are in line with the goals and objectives of this dissertation and are consistent with the stated hypothesis.

1. The text of Article 7 of the Civil Code of Georgia: “The object of a private legal relationship may be a tangible or intangible good of property or non-property value that has not been withdrawn from circulation by the procedure established by law” is editorially inaccurate, as it fails to convey The implied content, which Georgian scholars unambiguously explain in the literature, including in the commentaries and textbooks of the Civil Code. The text reads as if a material good, that is, a tangible thing, can also be of non-property value, which is impossible. Therefore, the text needs to be clarified in terms of content and replaced with the following: “A private legal object can be a material good of property value and an intangible good of property or non-property value, which has not been withdrawn from circulation by the procedure established by law.”
2. By comparing the concepts of property with the views of scholars from different eras, the paper proposes a new definition that can more accurately convey the general content of property and enrich Georgian legal literature: namely, "property is the fruit of legal power, which includes material and immaterial goods."
3. To maintain the unity of terminology with the special law, namely the Law of Georgia “On Design”, it is advisable to replace the term “industrial design” in Article 1100 of the Civil Code, Chapter 2, “Industrial Property” with the term “design”.

4. In general, property rights are legal rights that give a person the ability to dispose of something. A thing can be material: immovable and movable objects, and the rights and claims associated with them.

Based on a comparison with modern theories of property rights, the dissertation's definition has been developed: "Property is a right that is expressed in a unilateral or bilateral transaction by the owner's corresponding actions about the object of property and the persons involved in the relationship."

5. The legal basis for registering land rights in Georgia does not meet modern legal standards; documents establishing ownership rights, such as household records, are incompatible with current geospatial data.
6. For the first time, the results of land reforms since Georgia's independence are discussed by studying data from the National Agency of Public Registry.
7. The role of the "Authorized User" institution of the National Agency of Public Registry in the decentralization of the country's registration system by ensuring the balance of delegated powers between public and private law legal entities was highlighted.
8. The importance of involving the surveyor and his role in the land registration process was highlighted. For the first time, attention was drawn to the need for legislative regulation of surveying activities in Georgia.
9. The state of land privatization and reprivatization, along with the legal aspects of land consolidation, is investigated and presented as a problem in the Georgian legal order. The research shows that fragmented land ownership is an obstacle

to the development of agriculture and deprives owners of the opportunity to use the social function of land, which is a result of the land distribution policy of the post-Soviet era. As a result, reprivatization and the creation of land councils are advisable in order to facilitate land consolidation.

10. In order to present new views in Georgian scientific literature, the paper describes the legal features of changing land use, i.e., the purpose of land, and the ways in which foreign citizens can acquire ownership of agricultural land.
11. For the first time, the role of geoinformation systems is discussed and their integration into Georgian legislation is recommended, as the great role of geoinformation systems in ensuring the accuracy of cadastral survey drawings during land registration is noteworthy, which protects the owner's rights and creates the basis for the coincidence of legal and factual data.
12. It is advisable to establish a legislative provision that, upon "recognition" of ownership of an agricultural plot, the owner of the plot should be restricted from alienating it for 10 years, and the law should establish that the plot should be used for its intended purpose.
13. In the trademark registration process, it is necessary to ensure the applicant's right to reply, strengthen the independence of the Board of Appeal's activities, and abolish unfair fees for the appeal process, which will create a legally fair and consumer-oriented approach.

The study identifies and addresses legal gaps related to property relations in the jurisdiction of Georgia, which concern the right to ownership, registration of real estate, in particular, land, and some issues of non-proprietary law, intangible property rights, in particular, intellectual property rights, in the context of obtaining rights. The

proposed recommendations and dissertation definitions aim to improve the legal situation, ensure the protection of the legitimate interests of owners, and develop a comprehensive legal order that complies with modern requirements. This study has taken an important theoretical and practical step.